

MUHAMMED M. ŠA'RAVI

ŽIVOT I SMRT

Muhammed M. Ša'ravi

Ž I V O T I S M R T

Naslov originala:

EL-HAJAT VE EL-MEVT

Muhammed M. Ša'ravi

ŽIVOT I SMRT

Sarajevo, 2008.

ŠTA JE POČETAK?

Nijedno pitanje među ljudima nije izazvalo toliko rasprava kao pitanje života i smrti. Znanstvenici su se u to pitanje upuštali potpomažući se neutemeljenim tvrdnjama više nego u bilo kojem drugom području. Razlog za to jeste činjenica da smrt spada u onostrano (gajb), o čemu znamo samo ono što nam je kazao Uzvišeni. Pošto su takve stvari nevidljive čovjek ih ne može u potpunosti poznavati već može o njima promišljati i iznositi svoje pretpostavke što ih čini predmetom brojnih laži i neistina.

To je znanstvenike oduvijek dovodilo u nejasnoće i nedoumice pa čak i u proturječnosti. Neki od njih su zastupnici teorije evolucije koja polazi od pretpostavke da čovjek potiče od majmuna!

Takvima ćemo postaviti nekoliko pitanja: "Ko vas je o tome obavijestio?" Mi ne poznajemo da knjige historije koje nam pripovijedaju događanja na svijetu od davnina bilježe da je postojao majmun koji se pretvorio u čovjeka!

Da li se samo jedan majmun pretvorio u čovjeka a nakon toga su svi majmuni stali s preobrazbom? Šta se ustvari desilo?

Da li se taj majmun preobrazio u čovjeka muškog ili ženskog spola!? Ako se preobrazio u muškarca, onda je morao iščeznuti, a ako se pretvorio u žensko također je morao nestati...

Gdje je dokaz na koji se pozivaju u svojim tvrdnjama?!

Danas su nauke uznapredovale a istraživanja se razvila u svim područjima toliko da je to neuporedivo u odnosu na prošlost.

Tehnologija je postala karakteristika ovoga vremena. I pored svega toga mi još uvijek te ljude pozivamo da donesu dokaz koji će potvrditi njihovu tvrdnju riječima: "Pokažite nam kako se majmun preobrazio u čovjeka?!"

O pojavi takvih lažnih tvrdnji Uzvišeni Allah obavijestio nas je u Svojoj časnoj Knjizi: **"Ja nisam uzimao njih za svjedoke prilikom stvaranja nebesa i Zemlje ni neke od njih prilikom stvaranja drugih i za pomagače nisam uzimao one koji na krivi put upućuju."**¹ (El-Kehf, 51)

Uzvišeni Allah nas je obavijestio da će doći ljudi koji upućuju na krivi put i govoriti o stvaranju nebesa i Zemlje, stvaranju čovjeka i načinu na koji se to desilo. Cilj njihove cjelokupne priče jeste dovođenje ljudi u zabludu. Oni nisu bili svjedoci stvaranja nebesa i Zemlje niti su bili svjedoci prilikom svoga stvaranja da bi o tome mogli argumentirano govoriti.

Ono do čega su došli ovi zalutali ljudi jeste tvrdnja da je čovjek evoluirao iz majmuna. Pojava takvih ljudi potvrđuje vjerovanje. Da se kojim slučajem nisu pojavili i dovodili ljude

¹ Pri prijevodu kur'anskih ajeta koristio sam prijevod od rahmetli Besima Korkuta. (prim. prev.)

u zabludu mogli bismo kazati: Uzvišeni Allah nam je u časnom Kur'anu kazao da će se pojaviti ljudi koji će upućivati druge na krivi put i da će govoriti kako su nebesa i zemlja nastala na određeni način, da je čovjek nastao na neki drugi, a oni se nisu pojavili. Stoga je njihova pojava nužna da bi se potvrdilo vjerovanje u istinitost kur'anske poruke.

BESPLODNA RASPRAVA

Ljudi su se obreli u jednoj vrsti trivijalne filozofske rasprave za koju nisu imali nikakvih argumenata. To je rasprava koja je uporediva s raspravom o pitanju šta je nastalo prvo: "jaje ili kokoš"? Tema je potpuno besplodna i beskorisna ali je izazvala pojavu brojnih filozofskih škola. Ljudima koji se zanimaju ovakvom i sličnim stvarima možemo kazati: Zašto se bavite tim sofizmom? Uzvišeni Allah nam je olakšao i ukazao nam na početak stvaranja riječima: **"I od svega po par stvaramo da biste vi razmislili!"** (Ez-Zarijat, 49)

Putem ovoga ajeta Uzvišeni Allah nas podučava da nešto može postati jedino uz prisustvo muške i ženske jedinke. Stoga možemo zaključiti da ova besplodna rasprava i znanstvena besmislica, ako se to tako može nazvati, ne vodi ničemu. Uzvišeni Allah nas je obavijestio da je od svega po par stvorio. Shodno tome ako nema mužjaka da oplodi jaje u materici kokoši, jaje će ostati neplodno i neće nam ništa dati.

Volja Uzvišenoga nalažala je da se stvaranje dogodi u nekoliko faza. Svaka faza pokazuje nadnaravnost Allahovog stvaranja i Njegovu moć koja nema granica. Adem, a.s., bio je prvi stvoreni čovjek na što ukazuju riječi Uzvišenog: **"I kad**

je melekima Gospodar tvoj rekao: 'Stvorit ću čovjeka od ilovače, pa kad mu savršen oblik dam i život u nj udahnem vi mu se poklonite.'" (Sad, 71-72)

To je, kako nam kazuje Uzvišeni, početak stvaranja čovjeka. Pored udahnute duše u Adema koja je dio božanskoga ruha u Ademovoj, a.s., kičmi nalazilo se čitavo njegovo potomstvo do Sudnjega dana u njegovom stvorenom obliku koji je bio do kraja precizan i na kome je Uzvišeni Allah zapisao osobine koje će imati svaki čovjek. O tom stvaranju nas je Uzvišeni Allah obavijestio u časnom Kur'anu riječima: **"I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar ja nisam Gospodar vaš?' oni su odgovarali: 'Jesi, mi svjedočimo' – i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovome nismo ništa znali.' Ili da ne reknete: 'Naši preci su prije nas druge Allahu ravnim smatrali, a mi smo pokoljenje poslije njih. Zar ćeš nas kazniti za ono što su lažljivci činili?'"** (El-ʿAraf, 172-173)

Neki ljudi će se pitati kakva je veza između njih i Adema nakon svih dugih stoljeća koja ih dijele. Kazat ćemo im da se u njima nalazi plamen Allahovog ruha udahnutog u Adema, a.s., koji im je dao život. Kako? Život je poput neprekinutog lanca koji se završi onda kada se taj lanac prekine. Nastali smo kao rezultat življenja našega oca. Otac je "naslijedio" život iz života koji je prethodio – života svoga oca i tako sve dok lanac života ne dode do Adema, a.s. Da Adem nije postojao i bio živ ne bi bilo ni njegove djece koja su "naslijedila" život iz sitne

čestice života koja se nalazila u Ademovoj kičmi. Ademova djeca uzela su od njega život i dala ga svojoj djeci. Tako je tekao život shodno volji Uzvišenog Allaha, koji je došao do nas, naše djece, unuka i koji će dolaziti generacijama ljudskog roda do Sudnjega dana.

U PREDVJEČNOSTI SE DESILO OSVJEDOČENJE

Uzvišeni Allah je od svih ljudi tražio da posvjedoče Njegovo postojanje. To svjedočenje nije mimoišlo bilo koga od onih što su živjeli prije kao ni bilo koga od onih što će živjeti poslije. Da nije toga čovjek ne bi bio u stanju da pojmi i prihvati vjerovanje u nevidljivi svijet na čijem vrhu se nalazi vjerovanje u božansko postojanje. Zašto? Zato što ljudski um može pojmiti ono što se imenuje riječima samo na osnovu osvjedočenja.

Ti ne poznaješ značenje riječi “brdo” sve dok ga ne vidiš ili se na njega popneš. Ne poznaješ značenje riječi “jezero” osim kada vidiš jezero ili njegovu sliku. Uzvišenog Allaha na ovome svijetu nijedan čovjek nije vidio niti Ga je ljudski razum mogao pojmiti. Međutim, i pored toga kada se spomene Allahovo ime ne nalaziš teškoće u spoznaji njegovog značenja. U uvjerenju si da je On posjednik najveće moći i snage, da te je stvorio, darovao ti blagodati i opskrbu. Kada se klanjaš Allahu osjećaš zadovoljstvo koje ispunjava tvoje srce. Sve to ukazuje da smo se osvjedočili u postojanje Uzvišenoga u Svijetu duša prilikom stvaranja Adema, a.s. Stoga, znamo da On

postoji i da daruje egzistenciju svim stvarima. To uvjerenje nazivamo vjernička priroda.

Rađamo se s prirodnom vjerom koja ispunjava naša srca i duše što nas približava Uzvišenom Stvoritelju. Prirodna vjera prisutna je u svakom novorođenčetu o čemu nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: *"Svako novorođenče se rađa u prirodnoj – pravoj vjeri. Potom ga njegovi roditelji učine jevrejom, kršćaninom ili vatropoklonikom."*

VIDOVI STVARANJA

Postoje četiri vida stvaranja:

1. Stvaranje bez prisustva muškarca i žene – Allahovo, dž.š., direktno stvaranje bez prisustva vidljivih uzroka. Tako je stvoren Adem, a.s.

2. Stvaranje od muškarca bez prisustva žene. Tako je stvorena hazreti Hava koja je stvorena od Ademovog rebra, o čemu nam govori Kur'an: **"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je drugu njegovu stvorio..."** (En-Nisa, 1)

3. Stvaranje posredstvom muškarca i žene koje se odvija uz volju Uzvišenog Allaha a putem vidljivih uzroka. U ovom slučaju uzroci su postojanje muškarca i žene. Međutim Allahova, dž.š., beskrajna moć nalagala je da materijalni uzroci stvaranja ne rade sami, već voljom Gospodara uzroka. Tako se muškarac oženi ženom i budu prisutni materijalni uzroci za začeće djeteta a da se pored svega toga začeće i rađanje ne desi, jer je volja Uzvišenog Allaha iznad svih materijalnih uzroka. Pogledajmo sljedeće riječi Uzvišenog: **"Allahova vlast je na nebesima i na Zemlji. On stvara šta hoće! On poklanja žensku djecu kome hoće, a kome hoće – mušku, ili im daje i**

mušku i žensku, a koga hoće, učini bez poroda; On, uistinu, sve zna i sve može.” (Eš-Šura, 49-50)

Iz navedenog ajeta saznajemo da se i pored prisustva uzroka – muškarca i žene začće i rađanje dešava isključivo uz Božiju volju. Rađanje i začće nisu mehanički procesi čiji su uzroci samo ljudski. Sve materijalne uzroke nadvisuje volja Gospodara svih uzroka – Uzvišenog Allaha.

4. Četvrti vid stvaranja predstavlja stvaranje Isa, a.s., sina Merjeminog od žene bez prisustva muškarca.

Uzvišeni Allah je ljudima odredio dva razdoblja kroz koja ljudi prolaze – život i smrt. I život i smrt su Allahova djela, o čemu Uzvišeni kaže: **“Onaj Koji je dao smrt i život da bi iskušao koji od vas će bolje postupati; On je Silni, Onaj Koji prašta.”** (El-Mulk, 2)

Svako od ovih razdoblja i život i smrt imaju svoje zakonitosti koje nad njima vladaju. Te zakonitosti poznajemo samo onoliko koliko nas je Uzvišeni putem objave obavijestio, a to je posve malo. I pored te male količine znanja u stanju smo donositi općenite sudove o životu i smrti.

Neki tvrde da u univerzumu postoji samo ono što smo u stanju vidjeti u stanju budnosti i pored činjenice da te iste osobe svakodnevno bivaju usmrćene i ponovo vraćene u život, prilikom spavanja. Oni prelaze iz zakonitosti života u zakonitosti smrti u jednoj sekundi, a da to ni ne primjećuju. O tome Uzvišeni kaže: **“Allah uzima duše u času njihove smrti, a i onih koji spavaju, pa zadržava one kojima je odredio da umru, a ostavlja one druge do roka određenog. To su, zaista, dokazi za one koji razmišljaju.”** (Ez-Zumer, 42)

ZAKONI ŽIVOTA I SMRTI

Kada čovjek spava prelazi iz jednoga stanja u drugo u kojem vladaju drukčije zakonitosti, dok u stanju budnosti potpada pod neke druge. On vidi materijalne stvari i obavlja životne aktivnosti pomoću razuma. Živi u vidljivom svijetu koga svi poznamo i u kojem učestvuje cjelokupno čovječanstvo. Međutim, kada zaspimo ulazimo u jedan drugi svijet koji se ne pokorava razumu, logici niti mora biti u skladu sa osjetilnim stvarima na dunjaluku. U stanju sna izlazimo iz ograničenja vremena jer čovjek u snu gubi osjećaj za vrijeme. Kad ne bi pribjegao sredstvima za računanje i mjerenje vremena ili prirodnim pojavama kao što su dan i noć, ne bi znao koliko je vremena proveo u snu.

San čovjeka izvodi iz okvira ovoga svijeta i u stanju sna ga ne osjeća niti o njemu nešto zna. Spavač je potpuno odvojen od ovoga svijeta i dešavanja u njemu kao i od zakonitosti koje u svijetu vladaju. Čovjek vidi u snu dok su mu očni kapci zatvoreni. Trči dok njegove noge nepomično leže na krevetu. Pada sa vrha visokog brda i ne biva povrijeđen. Čovjek u snu leti u zraku ili propadne u zemlju. Osjeća, plače ili se smije dok spava. U slučaju noćne more ispušta strašne glasove ili prestrašen ustaje iz sna. Čovjek se u stanju sna ne pokorava

zakonitostima razuma, logike niti zakonitostima koji nad nama vladaju u vidljivom svijetu. Ukoliko naprimjer kažete nekome da ste u jednoj noći dvadeset puta otišli u Ameriku, da li može da vas proglasi lašcem? Naravno, da ne može. Ukoliko neko me kažete da ste u snu razgovarali sa osobama koje su odavno mrtve, da li će vas neko smatrati lašcem. Naravno, da neće.

KOJE SU TO ZAKONITOSTI SNA

U trenucima sna kako smo već spomenuli čovjek se pokorava zakonitostima do kojih ne može doprijeti nauka. Ljudi su suglasni da ono što spavač vidi u snu izlazi iz okvira zbiljskih zakonitosti. Ma koliko se pretjerivalo i otišlo daleko u prepričavanju snova o tome se ne raspravlja jer pripada području neracionalnog.

Različite škole psihologije pokušavale su pronaći tumačenje za ono što ljudi vide u snovima ali su sve doživjele neuspjeh, i pored svih uspjeha koje je postigla psihologija. Rezultati psihologije u ovom području čiste su pretpostavke i nagađanja koja ne dolaze do istine.

Znanost tvrdi da je maksimalan period rada ljudskoga uma tokom sna svega 17 sekundi. Međutim, čovjek sanja i katkad mu je potreban sat ili više vremena da ispriповjeda svoj san.

Taj prelazak iz jedne zakonitosti u drugu dešava se svakome od nas. Uzvišeni Allah je iz milosti prema Svojim robovima htio da znaju da čovjek prilikom spavanja prelazi u svijet mrtvih a da mu u trenutku kada se probudi vraća njegovu dušu. Zašto? Da bi čovjek znao da je moguć prelazak iz jedne

zakonitosti u drugu. Kada se kaže da će na drugom svijetu živjeti vječno znat ćemo da će se pokoravati drugim zakonitostima i nećemo se čuditi! Kako čovjek može biti vječan? Jer život na drugom svijetu ima svoje zakonitosti koje se primjenjuju na čovjeka.

Dakle, prelazak svakoga od nas iz jedne zakonitosti u drugu dešava se svake noći a da to ne osjećamo. Potom se vraćamo Allahovom, dž.š., moći u okviru prve zakonitosti koja nad nama vlada u trenucima jave.

Ne vjerujem da iko od onih koji se smatraju znalcima psihologije može da nam objasni kakvim se zakonitostima pokorava čovjek u trenucima sna, kako vidi u snu iako su mu očni kapci zatvoreni, kako trči u snu a da se ne pomjera iz svoga kreveta, kako putuje a da ustvari ne napušta mjesto na kojem leži?

Na kraju nam se nameće zaključak da čovjek posjeduje i druge odlike koje ne poznajemo a koje rade u toku sna kao i da postoje zakonitosti koje ne poznajemo a pomoću kojih čovjek prelazi u druga stanja tokom svoga života.

POČECI ŽIVOTA

Mnogo je znanstvenika koji su na različite načine pokušali da nam predstave početke života. Neki su kazali da je život počeo s jednoćelijskim organizmima te da se potom ćelija dijelila i razvijala sve dok živi organizmi nisu poprimili sadašnji oblik.

Odgovorit ćemo tim znanstvenicima tvrdnjom da život dugujemo isključivo našem Stvoritelju. Samo nas Stvoritelj nečega može obavijestiti o načinu kako je to nešto nastalo. Uzvišeni Allah nas je obavijestio da je stvorio čovjeka od ilovače. Savremena znanost koju je Uzvišeni otkrio ljudima uspjela je potvrditi da je ilovača supstanca koja se sastoji od 18 elemenata. Znanost je također potvrdila da se svi ti elementi nalaze i u ljudskom tijelu.

Procenat prisustva tih elemenata se razlikuje. U nekim tijelima ima manje željeza, magnezijuma ili kalcijuma. Kada to ljudi potvrde savremenim analizama onda odlaze ljekaru i uzimaju sredstva koja će nadomjestiti te nedostatke. Međutim 18 elemenata ostaje prisutno u svakom tijelu. Uzvišeni Allah nas je obavijestio da je stvorio čovjeka od ilovače od blata ustajalog o čemu Uzvišeni Allah kaže: **"I kad je melekima Gospodar tvoj rekao: 'Stvorit ću čovjeka od ilovače.'"** (Sad, 71)

"I kad Gospodar tvoj reče melekima: 'Ja ću stvoriti čovjeka od ilovače, od blata ustajalog. I kad mu dam lik i u nj udahnem dušu, vi mu se poklonite!'" (El-Hidžr, 28-29)

Tako nam je Uzvišeni Allah ukazao na elemente ljudskoga tijela i faze stvaranja. Uzvišeni je milostiv prema nama. Zbog toga nam kada govori o stvarima koje se tiču nevidljivoga svijeta nudi druge vidljive stvari kako bi to bilo primjetnije za naš razum.

Mi nismo bili svjedoci stvaranja, ali smo svakodnevno svjedoci smrti koja je vidljiva. Rušenje bilo čega je radnja suprotna njegovoj izgradnji. Kada počinješ graditi zgradu počinješ s prvim spratom a završavaš s posljednjim. Kada je rušiš počinješ sa zadnjim spratom. Kada ideš u Aleksandriju tvoje zadnje odredište je Aleksandrija. Kada se želiš vratiti prvo što napuštaš jeste grad Aleksandrija. Dakle smrt je suprotnost života jer ga ona na neki način ruši.

Shodno Allahovim obavijestima posljednja stvar koja je ušla u tijelo čovjeka bila je njegova duša a ona ga prva i napušta. Potom se tijelo čovjeka ukruti i postane kruto kao ustajalo blato a onda se raspadne, pa postane kao ilovača. Zatim se voda izdvoji iz zemlje i postane prašina. To je istina koju spominje Kur'an.

Čovjek želi spoznati smrt? Kazat ćemo mu da prvo spozna život. Duša daruje život tijelu a nalazi se u čovjeku. Ona mu je nevidljiva i ne poznaje je po vanjskim formama i oblicima već po njenim utjecajima. Ona je ta koja čovjeku daje osjećaj i život.

DAR ŽIVOTA NALAZI SE U DUŠI

Postavlja se pitanje gdje je duša? Da li se ona nalazi u razumu pomoću kojeg razmišljamo, u rukama kojima prihvatamo stvari, u srcu koje nam kuca u grudima ili u stopalima pomoću kojih hodimo?

Gdje je ona i kako izgleda?

Kada ne znaš tajnu Allahovog stvorenja koje živi u tvome tijelu da li si onda u stanju da poznaješ tajnu Njegovog sveukupnog stvaranja? To je nemoguće!

Ti priželjkuješ da prvo rješiš problem koji se nalazi u tebi prije nego što izneseš sud o cjelokupnom čovječanstvu. Čovjek nije uspio u nastojanju da otkrije tajnu Allahovog stvaranja u njemu samome. Postavlja se pitanje da li onda može otkriti tajne Allahovog, dž.š., stvaranja u univerzumu? Čovjek to ne može ali se uzoholi i pokušava da dadne sud o stvarima koje su ljudskom umu nedokučive.

Ljudski razum ima svoje granice. On je sredstvo ljudskoga izbora na osnovu kojega se čovjek razlikuje od ostalih stvorenja. Zadatak razuma je da bira između dobra i zla. Ali ljudski razum nije u stanju da prodre u ono što je Uzvišeni Allah učinio nepoznatim i skrivenim.

POSTOJANJE I NJEGOVA SPOZNAJA

Filozofi su zamorili svoje umove u pokušaju da shvate ono što je nadosjetilno ali se nikada ni za trenutak nisu zaustavili i zapitali ko ih je obavijestio da postoji nešto što je nadosjetilno. Obavijestila ih je urođena vjerna priroda čovjeka koja zna i osjeća da postoje i nadosjetilne stvari. Postavlja se pitanje da li se te stvari mogu spoznati ljudskim umom?

Odgovor je negativan, osim kada Uzvišeni Allah želi da nekom od Svojih stvorenja otkrije jednu od zemaljskih tajni. Uzvišeni svakoj generaciji ljudskoga roda otkrije neke od zemaljskih tajni koje čovječanstvo prije nje nije poznavalo. Kada naučnik naiđe na tu tajnu u svome istraživanju Uzvišeni mu je otkrije. Ukoliko pak na tu tajnu ne naiđe naučnik Uzvišeni Allah nam je otkrije putem onoga što mi nazivamo zakonom slučajnosti. Međutim sud o slučajnosti nečega je plod mašte i prisutan je samo u ljudskom umu. Sve što se dešava na ovom svijetu, bilo malo ili veliko, uređeno je odredbom Uzvišenog Allaha. Njemu nije skriveno ništa što se dešava ma koliko to beznačajno bilo. Sve se u univerzumu dešava s Njegovom dozvolom. Na veličinu Uzvišenog Allaha ukazuje i činjenica da

su sva događanja od stvaranja Zemlje do Sudnjega dana zapisana u Knjigu prije samoga stvaranja. Pročitajmo riječi Uzvišenog: **"Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi..."** (El-Hadid, 22)

"U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna, i On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru, i nijedan list ne otpadne, a da On za nj ne zna; i nema zrna u tminama Zemlje niti ičeg svježeg niti ičeg suhog, ničeg što nije u jasnoj Knjizi." (El-En'am, 59)

Uzvišeni Allah je u Knjizi zapisao sva događanja u Univerzumu što nam kazuje da nema nečega što se zove slučajnost. Sve se dešava s preciznim poretком i savršenim ustroјstvom ali mi zbog nemogućnosti spoznaje tajni egzistencije to nazivamo slučajnošću.

Ustvari Uzvišeni Allah našem umu postepeno otkriva stvari što su bile zemaljske tajne koje nismo poznavali ali su one i uprkos našeg neznanja o njima postojale. Stoga možemo zaključiti da postoji razlika između postojanja i spoznaje samoga postojanja. Milioni stvari postoje oko nas i vrše svoje životne uloge ali mi ne osjećamo njihovo prisustvo i pored toga što se njima koristimo. To što mi ne poznajemo neke stvari ne znači da one ne postoje.

Sažet ćemo ono o čemu smo govorili u ovom poglavlju riječima: Uzvišeni Allah je učinio da život nastaje od muške i ženske jedinke. Od svega je stvorio po par i razmnožavanje se ne može odviti putem jedinke jednoga spola već putem dvije jedinke različitih spolova. Allahova moć nije ograničena materijalnim uzrocima.

Život se u koninuitetu produžava od Adema, a.s., do Sudnjeg dana. Prenosi se s čovjeka na čovjeka. Kada dođe smrt život pojedinca se prekida.

Objasnili smo također da čovjek ne može doprijeti do tajne života ili načina početka stvaranja, jer tome nije prisustvo-vao. Čovjek nije uspio da spozna tajne svoga tijela odnosno svoju dušu kako će onda spoznati tajnu stvaranja cjelokupne planete.

Uzvišeni ljudskom razumu nije predodredio da bude sredstvo za spoznaju tajne života već je učinio da se putem razuma razmišlja o Allahovim dokazima na Zemlji da bi se čovjek uvjerio da je Uzvišeni Allah Stvoritelj univerzuma. Kada je dolazio poslanik donoseći Allahovu uputu trebalo je da ljudi prihvate i uzvjeruju u poslanstvo tog poslanika. Međutim mnogi u uputu nisu vjerovali, neka nas Allah toga sačuva. Kada želimo saznati tajnu života i smrti, potrebno je da znanje o tome uzmemo od Allaha, dž.š., Koji je stvorio i život i smrt. Mi svakodnevno prelazimo iz života u smrt kada spavamo i iz smrti u život kada se budimo. Međutim mi ne obraćamo pažnju na to zbog našega nehaja i ograničenosti našeg uma. Čovjek se u svome životu pokorava najmanje dvjema zakonitostima – zakonitostima jave i sna.

Ovdje nam se nameće pitanje šta je to život? Tom temom ćemo se, ako Bog da, baviti u sljedećem poglavlju.

DRUGO POGLAVLJE

ŠTA JE TO ŽIVOT?

Pri pokušaju da spoznamo smisao života moramo imati na umu da Uzvišeni Allah život nije ograničio samo na ljude i džine nego da on obuhvata sve što postoji na planeti. Mi smatramo da se život sastoji od osjetila i pokreta dok on u stvarnosti podrazumijeva sve što vrši zadatu ulogu na ovome svijetu. Kažemo čovjek je živ jer se kreće, hoda i govori. Kažemo životinja je živa jer se kreće i posjeduje osjetila. Kažemo biljke su žive jer dišu. Što se pak tiče ostalih vidova postojanja uvjereni smo da su to nežive stvari. Međutim to nije tačno. Kako?!

Život na Zemlji potpuno se razlikuje od našeg poimanja. Postoje četiri vrste koje egzistiraju na planeti: anorganske tvari, biljke, životinje i ljudi. Svaka vrsta služi drugoj i zaustavlja se kod osobina druge vrste.

Anorganske tvari naprimjer služe biljkama, životinjama i čovjeku. Njihova krajnja osobina kod koje se zaustavljaju jeste razvoj i rast. Rast anorganskih tvari nalazimo kod podvodnog koraljnog morskog grebena koji raste i pored činjenice da anorganske tvari nemaju osobinu rasta. Međutim sve vrste koje egzistiraju na Zemlji posjeduju osobinu razvoja koji se

zaustavlja na početnim osobinama druge vrste koja slijedi. Napredak anorganskih tvari zaustavlja se i prestaje sa osobinom rasta i razvoja, što je prvobitna osobina biljaka koje počinju sa rastom a zaustavljaju se kod osjetilnosti. Postoje biljke koje osjećaju kao što je mimoza. To je cvijet čije se laticice skupljaju kada im se čovjek približi svojim prstima. Životinja počinje sa osjetilom a može se uspjeti i dostići početne razine uma koje se u njoj javljaju instiktivno. Nalazimo da su neke vrste majmuna u stanju da oponašaju čovjeka ali nisu u stanju razumno postupati i prenositi dostignuća svoga uma sljedećim generacijama. Čovjek može dresirati životinju da igra neke igre u kojima se očituje određena vrsta početnoga mišljenja ali se te sposobnosti kod životinja ne nasljeđuju. To znači da majmun koji nauči skakati preko prepona neće poroditi majmuna koji će to bez dresure znati raditi, što nam potvrđuje da su postupci dresiranih životinja samo pojedinačne i stečene vještine.

Nakon svih tih živih bića dolazi čovjek koji je odlikovan nad svim stvorenjima i kome je Uzvišeni Allah darovao razum putem kojeg će razmišljati o Njegovom stvaranju, Njegovim dokazima i slijediti Njegov put.

Mi anorganske tvari u prirodi posmatramo kao da u njima nema života ni pokreta a ne obaziremo se na činjenicu da uloga koja im je dodjeljena upravo to nalaže.

Ukoliko promislimo o riječima Uzvišenog Allaha sadržanih u istinitoj Knjizi: **"Sve će osim Njega propasti."** (El-Kasas, 89), zasigurno ćemo spoznati da će sve na ovome svijetu propasti na Dan kada se puhne u sur. Pošto je Uzvišeni Allah

u citiranom ajetu kazao **"Svaka stvar"** će nestati (umrijeti) onda u svakoj stvari postoji život jer je nestanak suprotnost života. Pročitajmo riječi Uzvišenog: **"Da bi propao onaj koji će propasti gledajući jasni dokaz, a da živi onaj koji će živjeti gledajući jasni dokaz..."** (El-Enfal, 42)

Citirani kur'anski ajet nas upućuje na to da je propast suprotnost života. Kada Uzvišeni Allah kaže da će svaka stvar propasti onda to podrazumijeva da je u svakoj stvari postojao život i da će svaka stvar propasti izuzev Uzvišenog Allaha.

Kada razgovaramo o životu činimo to pretpostavljajući da se život sastoji iz osjetila i pokreta jer o životu sudimo na osnovu vlastitih iskustava. Međutim o životu je potrebno prosuđivati prema ulogama svake stvari na ovoj planeti. Anorganske tvari u prirodi, biljke i životinje imaju život koji im je prirodan. Da bi ova konstatacija bila prihvaćena kao nepobitna istina kazat ćemo da anorganske tvari u prirodi, biljke i životinje slave Uzvišenog Allaha o čemu svjedoče riječi Uzvišenog: **"Sve životinje, koje po Zemlji hode i sve ptice, koje na krilima svojim lete svjetovi su poput vas – u Knjizi Mi nismo ništa izostavili – i sakupit će se poslije pred Gospodarom svojim."** (El-En'am, 38)

"Njega veličaju sedmera nebesa, i Zemlja, i oni na njima; i ne postoji ništa što ga ne veliča, hvaleći Ga; ali vi ne razumijete veličanje njihovo." (El-Isra, 44)

I anorganske tvari posjeduju život koji odgovara njihovoj ulozi na ovom svijetu mada ga mi ne razumijemo. Mi ih pred sobom vidimo nepomičnim. Da li je to istinito?

Dok sam još išao u osnovnu školu učili su nas kako ćemo namagnetisati komad željeza. Donosili bi bocu unutar koje bi smjestili opiljke željeza a potom bi uzeli magnet i pomjerali ih na jednu stranu. Nalazili bi da su opiljci promijenili smijer kretanja koji je postajao pravolinijski i da su postajali namagnetisani. Taj proces pokretanja čestica željeza dešava se u svakoj željeznoj gredici preko koje pređemo s magnetom u jednome pravcu. Taj jednostavni proces kojeg smo primjetili kod željeznih opiljaka isti je onaj koji se dešava kada magnetom prevučemo preko gredice željeza iako to ne primjećujemo zbog gromade željeza i njene kompaktnosti.

ANORGANSKE TVARI PLAČU, SLUŠAJU I GOVORE

I anorganske tvari posjeduju moć pokreta koje ne vidimo niti o njima nešto znamo ali se oni i pored toga dešavaju da bi anorganske tvari izvršavale svoju ulogu u životu kao živa a ne mrtva stvorenja. Ljudi govore da u anorganskim tvarima u prirodi nema života dok u stvarnosti te tvari imaju osjećanja koja ne poznajemo. Pročitajmo u tom smislu riječi Uzvišenoga: **"Ni nebo ih ni Zemlja nisu oplakivali, i nisu pošteđeni bili."** (Ed-Duhan, 29)

Dakle i Zemlja i nebo imaju osjećanja. Oni plaču a možda se i smiju iako to ne osjećamo i mislimo da su nepomična tijela koja ne osjećaju. I Zemlja i nebo imaju uši pomoću kojih slušaju Allahov govor, koji razumjevaju i na koji se odazivaju, kako nas o tome obavještava Uzvišeni i Svemoćni Allah u Svojoj časnoj Knjizi: **"Zatim se nebeskim visinama uputio dok je nebo još maglina bilo, pa njemu i Zemlji rekao: 'Pojavite se milom ili silom!' – 'Pojavljujemo se drage volje!' – odgovorili su."** (Fussilet, 11)

Dakle Uzvišeni Allah je uputio riječi nebu i Zemlji a oni su razumjeli njihov smisao i odgovorili Mu na jeziku samo

Njemu znanom. Pošto je to tako onda nemamo pravo kazati da su nebo i Zemlja gluhi. Naprotiv oni posjeduju nešto slično ušima pomoću čega čuju a onda se odazivaju: **"I kada se nebo rascjepi i posluša Gospodara svoga – a ono će to dužno biti – i kada se Zemlja rastegne, i izbaci ono što je u njoj, i potpuno se isprazni i posluša Gospodara svoga – a ona će to dužna biti."** (El-Inšikak, 1)

Citirani ajet podrazumijeva da su nebo i Zemlja nešto čuli pomoću svojih čula sluha što ukazuje na to da ih oni imaju. Kada im se Uzvišeni Allah obrati oni čuju i odgovaraju na Njegove riječi. O svemu tome mi ništa ne znamo.

Isto tako Uzvišeni Allah nam je pojasnio da u anorganskim tvarima postoje osjećaji i strah od Uzvišenog Allaha u većoj mjeri nego u srcima nekih ljudi: **"Ali, srca vaša su poslije toga postala tvrda, kao kamen su i još tvrđa, a ima kamenja iz kojeg rijeke izbijaju, a ima, zaista, i kamenja koje puca i iz kojeg voda izlazi, a ima ga, doista, i koje se od straha pred Allahom ruši. A Allah motri na ono što radite."** (El-Bekarc, 74)

Iz svega navedenog da se uočiti kako i anorganske tvari posjeduju određene vidove života. Neke od njih je spomenuo časni Kur'an a mi o tome nismo ništa znali. Neki su spomenuti u hadisima Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji govore o kamenu koji je u njegovim rukama slavio Allaha. Brcla su slavila Uzvišenog Allaha zajedno s Davudom, a.s., o čemu govori i Kur'an: **"I učinismo da Sulejman pronikne u to, a obojici smo mudrost i znanje dali. I potčinismo planine i ptice da s Davudom Allaha hvale: to smo Mi bili kadri učiniti."** (El-Enbija, 79)

I U BILJKAMA JE ŽIVOT

Ukoliko s anorganskih tvari pređemo na govor o biljkama naći ćemo da se i u njima nalazi život u kojem one slave i spominju Uzvišenog Allaha. Priča o palminom stablu na koje se Poslanik, s.a.v.s., naslanjao dok je držao hutbu jako je poznata. Naime, kada su mjesto njega napravili mimber s kojeg će Poslanik govoriti to stablo je ispustilo jauh od tuge zbog rastanka s Vjerovjesnikom, s.a.v.s. To nam ukazuje na činjenicu da i biljke imaju osjećanja čiji jezik ne poznajemo. Jedna od mnogobrojnih mudžiza Vjerovjesnika, s.a.v.s., je i to što je palma poljubila njegovu ruku. Sve to nam ukazuje na formu života biljaka kakva nam nije poznata. Poznato nam je da biljke rastu i da se razvijaju. Međutim, Uzvišenom Allahu pripada izbor ploda koji će biljka donijeti. Biljke uzimaju vodu iz zemlje putem sitnih dlačica pod utjecajem osmozskog pritiska. Vršili smo slične eksperimente dok smo bili u osnovnoj školi. Donijeli su nam biljku s korijenom koju smo stavili u posudu s vodom. Voda se kroz korjenske dlačice uvukla u biljku posredstvom osmoze. Kazali su nam da se biljke na taj način hrane. Međutim, zaboravili su nešto. Da se biljke hrane samo na taj način ne bismo nalazili različite plodove jer su voda i

zemlja iste. Međutim, Uzvišeni Allah je biljkama pored svojstva vrste darovao i svojstvo izbora. Stoga nalazimo da svaka biljka bira iz zemlje elemente koji odgovaraju njenoj vrsti i plodovima. Biljke biraju iz zemlje elemente koji će njenom plodu obezbjediti slast, boju i miris koji privlači ljude. Tako je to sa stablom jabuke. U njenom susjedstvu može rasti gorka tikvica koja bira elemente koji će njene plodove učiniti gorkim i oporim s karakterističnom bojom. Pored nje se može nalaziti stablo paprike koje iz zemlje bira ono što će njenom plodu dati ljutinu i karakterističan okus. Sve te biljke se napajaju jednom te istom vodom ali život koji je Uzvišeni Allah stvorio u biljkama čini da svaka vrsta bira iz zemlje elemente koji joj odgovaraju o čemu Uzvišeni kaže: **"Na Zemlji ima predjela koji jedni s drugima graniče i bašča ima lozom zasađenih, i njiva, i palmi sa više izdanaka i samo s jednim; iako upijaju jednu te istu vodu, plod nekih činimo ukusnijim od drugih. To su doista dokazi ljudima koji pamet imaju."** (Er-Ra'd, 4)

To su neke forme života u biljkama na koje se ne obaziremo. One imaju osjećaje, pokrete, mogućnost izbora i sve vrše određenu ulogu na Zemlji.

MRAV GOVORI A PUPAVAC ZNA

Ukoliko posmatramo insekte naći ćemo da imaju precizan životni sistem i jezik pomoću kojeg se međusobno sporazumijevaju. Zar mrav nije u trenutku kada je vidio Sulejmanove vojske rekao: **"I kad stigoše do mravlje doline, jedan mrav reče: 'O mravi, ulazite u stanove svoje da vas ne izgazi Sulejman i vojske njegove, a da to i ne primijete!'"** (En-Neml, 18)

Ko je taj koji je obavijestio mrava da je to Sulejman i da su s njim njegove vojske? Ko je mravima dao znanje da će ih vojske u trenutku kada budu preko njih prelazile izgaziti i pobiti a da to i ne osjete? Kako je to mrav znao? Kojim umom je to mrav spoznao osim ako ne posjeduje život o kojem mi ništa ne znamo, ili pak znamo ali ga ne razumijemo.

Ukoliko pročitamo kur'ansko kazivanje o pupavcu i Sulejmanu osjetit ćemo razmjere znanja kojega posjeduju druga Allahova stvorenja. Šta je pupavac kazao Sulejmanu?! O tome Uzvišeni Allah kaže: **"I ne potraja dugo, a on dođe, pa reče: 'Doznao sam ono što ti ne znaš, iz Sabe ti donosim pouzdanu vijest. Vidio sam da jedna žena njima vlada i da joj je svega i svačega dato, a ima i prijesto veličanstveni: vidio**

sam da se ona i narod njezin Suncu klanjaju, a ne Allahu, šejtan im je prikazao lijepim postupke njihove i od Pravog puta ih odvratio, te oni ne umiju da nađu Pravi put.” (En-Neml, 22-24)

Promislimo o porukama ovih ajeta. Uzvišeni Allah je Sulejmanu dao vlast kakvu nije dao ni jednom Svom stvorenju ali je i pored toga pupavcu darovao znanje o stvarima koje nije znao ni sam Sulejman da bi spoznao da Uzvišeni Allah Svoje znanje nije ograničio samo na jedno stvorenje. Čovjek nešto zna ali su neke stvari van dometa njegovoga znanja.

Ko je pupavca podučio da se ta kraljevina naziva Saba, da nad njenim narodom vlada žena koja ima veliki prijesto, da se mimo Allaha klanjaju Suncu, i da su svi ti postupci inspirirani šejtanovim utjecajem koji im je uljepšao njihove postupke!? Sve je to znanje koje je Uzvišeni Allah darovao pupavcu dok smo mi u uvjerenju da ptice nemaju nikakvoga znanja, da lete nebom tražeći hranu i da je to sve što one rade!

Uzvišeni Allah nas je obavijestio da je mravima darovao jezik koji mi ne razumijemo. Da je pupavcu dao znanje. Da smo se u stanju sporazumijevati s tim bićima spoznali bismo mnogo toga što nam je inače skriveno. Sva ta bića slave Uzvišenog Allaha. Život nije ograničen samo na čovjeka već obuhvata sva bića u univerzumu i pored toga što o njima znamo jako malo.

ŽIVOT KOJEG NE POZNAJEMO

Postoje stvorenja o kojima ne znamo ništa izuzev onoga o čemu nas je Uzvišeni Allah obavijestio. Meleki su stvorenja stvorena od svjetla koja ne vidimo i ne čujemo. Džini su bića stvorena od vatre. Ne vidimo ih niti ih čujemo izuzev ako se prikažu u materijalnom obliku. Uzvišeni nas u Kur'anu obavještava o šejtanu riječima: **"On vas vidi, on i vojske njegove, odakle vi njih ne vidite..."** (El-Ea'raf, 27)

Mi se pitamo kako možemo da vjerujemo u život nekih stvari i vrsta a da ih i ne vidimo? Odgovor na ovo pitanje leži u činjenici da viđenje neke stvari nije jedino sredstvo za potvrdu njenoga postojanja. Neke stvari postoje ali mi to ne opažamo. Postojanje nečega ne temelji se na našoj spoznaji te egzistencije. Uzvišeni Allah nam je otvorio put do onoga što će nam otkriti neke stvari čije postojanje u prošlosti nismo opažali. Kada naprimjer pogledamo u kaplju vode u njoj ne vidimo ništa. Ako je pak stavimo pod mikroskop, u toj kapljici ćemo zamijetiti život i stvari koje se kreću. Pogledajmo u kaplju krvi. U njoj nećemo ništa zapaziti. Ukoliko je pošaljemo u laboratoriju njen nalaz će nam pokazati desetine stvari koje su u njoj prisutne: crvena i bijela krvna zrnca, hemoglobin i druge

sastojke. Čak i sitne mikrobe koji su ušli u tijelo uočavamo prilikom analize krvi i određujemo njihovu vrstu. Savremena znanost nam je omogućila da upoznamo tajne nebesa koje nismo poznavali. Svakoga dana otkrivamo nove tajne – nebeska tijela i slične stvari koje su nam bile nepoznate. Da li su te stvari stvorene u trenutku kada smo ih mi otkrili. Naravno da nisu, nego su postojale prije toga i obavljale svoju ulogu u univerzumu. Mikrobi koje nam pokazuju savremeni mikroskopi, njihov broj i vrste postojali su i prije našeg viđenja i izazivali su bolesti kod ljudi. Međutim o njima niko ništa nije znao sve dok se nisu pojavili mikroskopi koji uvećavaju stvari stotinama hiljada puta. Tako smo otkrili postojanje začuđujućih do tada nepoznatih živih bića koja se razmnožavaju i koja imaju svoje zakonitosti. Ona su pak toliko sitna da ih ne vidimo i pored toga što ulaze u naše tijelo, izazivaju vrućicu pa čak i smrt.

Laserske zrake naprimjer veoma precizno određuju razdaljine. Koristimo ih u poljoprivredi, hirurgiji i u mnogim drugim područjima. Da li je te zrake stvorio čovjek? Naravno da nije. One su stvorene još u predvječnosti, precizno obavljaju svoju ulogu a mi smo ih tek nedavno otkrili.

ALLAHOVO I LJUDSKO ZNANJE

Kada je Sulejman, a.s., želio da prenese prijesto kraljice Belkisc, šta je kazao svojim pomagačima – ljudima i džinima? Njegove riječi nam prenosi Kur'an: **"O dostojanstvenici, ko će mi od vas donijeti njezin prijesto prije nego što oni dođu da mi se pokore?"** (En-Neml, 38)

Živa bića su se natjecala u nastojanju da Sulejmanu, a.s., donesu Belkisin prijesto. Čovjek je šutio jer je stvoren od zemlje i nema lahkoću i brzinu pokreta. Obični džini također su šutili ali je Ifrit progovorio. Šta je rekao? O tom događaju nam govori Kur'an: **"Ja ću ti ga donijeti"** – reče Ifrit, jedan od džinova – **"prije nego iz ove sjednice svoje ustaneš, ja sam za to snažan i pouzdan."** (En-Neml, 39)

Aj et podrazumijeva da će ga Ifrit donijeti prije nego što Sulejman napusti svoju sjednicu. Koliko će ona trajati? Sat, dva ili tri sata. Važno je da će ga donijeti prije nego što Sulejman ustane sa svoje sjednice. Šta je pak kazao onaj koji je imao znanje Knjige? Te riječi nam pripovjeda Kur'an: **"A ja ću ti ga donijeti"** – reče onaj koji je učio iz Knjige – **"prije nego što okom trepneš..."** (En-Neml, 40)

Prije nego što je završio rečenicu Belkisin prijesto bio je kod Sulejmana!!

Dakle, postoji znanje koje čovjeka čini sposobnim da stvari sa mjesta na mjesto prenese za nekoliko sekundi. Međutim to znanje je dato samo onom koga je odabrao Uzvišeni Allah. To znači da ga je onaj koji je učio iz Knjige prenio u nekoliko sekundi. Pozvao je prijesto, izdao mu naredbu i on se je prebacio iz Belkisinog dvorca u Jemenu na Sulejmanovu sjednicu u Siriji!

Sve to nas podstiče da prihvatimo sve stvari koje je Uzvišeni Allah stvorio a koje mi ne vidimo. Ne treba da negiramo njihovo postojanje i njihov život zato što ga mi ne opažamo. Zašto? Jer nesumnjivo postoje stotine stvari koje nismo opažali i za koje nismo znali a da smo kasnije spoznali njihovo postojanje. Stoga su to istinite stvari koje postoje u univerzumu.

Isto tako postoji i život u našim tijelima koji mi ne opažamo. Organi tijela: ruka, stopalo, jezik, koža... Svi ti organi posjeduju život za koji mi smatramo da je uzet od nas u smislu da im mi naređujemo a da se oni pokoravaju. Stopalu naređuješ da se kreće prema džamiji pa ti se ono pokorava. Naređuješ mu da ide prema birtiji pa ti se ono pokorava. Ruci naređuješ da pomogne slabome prilikom prelaska ulice. Ili joj pak naređuješ da uzima od ljudi, ubija ljude i vrši nad njima nasilje. Naređuješ jeziku da govori istinu pa ti se on pokorava. Ili mu pak naređuješ da slaže pa ti se on opet pokorava.

Izvanjski gledano ti imaš vlast i kontrolu nad tim organima koji čine ono što želiš. Međutim ti organi u stvarnosti imaju svoj

poseban život. Oni slave Allaha i vjeruju u Njega. Imaju svoj jezik kojim govore. Pokoravaju ti se samo na ovom svijetu a kada se on završi onda više nemaš vlasti nad njima. Na drugom svijetu – ahiretu oni se neće pokoravati tvojoj volji nego će svjedočiti protiv tebe, proklinjat će te ako su ti se na dunjaluku pokoravali u onome što će izazvati Allahovu srdžbu. Pročitajmo riječi Uzvišenoga koje o tome govore: **“A na dan kad Allahovi neprijatelji u vatru budu potjerani, oni prvi bit će zadržani, da bi ih sustigli ostali, i kad dođu do nje, uši njihove, oči njihove, i kože njihove svjedočit će protiv njih o onom što su radili. ‘Zašto svjedočite protiv nas!’ upitat će oni kože svoje. ‘Allah, Koji je dao sposobnost govora svakom biću, obdario je darom govora i nas’, odgovorit će. ‘On vas je prvi put stvorio i Njemu ste se, evo, vratili.’”** (Fussilct, 19-21)

Ko obavi hadžske obrede začudit će te životnošću i svježinom koja ispunjava hadžije. I pored teškoća i nedovoljnog spavanja vidjet ćeš da su veoma čili i aktivni dok im ta ista čilost u njihovim zemljama nedostaje i pored ugodnosti koju tamo imaju! To se dešava zato što organi njihovoga tijela ne žele da spavaju niti da se odmaraju već da spominju i robuju Uzvišenom Allahu. Dok obavlja obrede hadža čovjek je zaoкупljen isključivo spominjanjem Allaha. Njegovi organi tada žele da ne gube svijest pri spavanju da bi bili u stanju slaviti i veličati Uzvišenog Allaha. Organi nevjernika i grijешnika podstiču ga na spavanje da bi se odmorio od činjenja grijeha.

Neki ljudi će se pitati kako je moguće da ti gluhi organi govore? Odgovorit ćemo im kur’anskim ajetom u kojem se

kaže: **"Allah, Koji je dao sposobnost govora svakom biću, obdario je darom govora i nas."** (Fussilet, 21)

Dakle, možemo zaključiti da svaka stvar na ovome svijetu ima svoj jezik putem kojeg joj je Uzvišeni Allah darovao sposobnost govora. Stoga čitav univerzum slavi i hvali Uzvišenog Allaha. Ukoliko se neki ljudi čude zbog toga što će njihove kože, ruke, stopala i jezici svjedočiti protiv njih kao i zbog činjenice da ti organi imaju svoj jezik i sposobnost razlikovanja kazat ćemo im da nam je Uzvišeni na to ukazao još na ovome svijetu. Naime, mi uviđamo da se organi jednoga tijela potpuno i zasigurno poznaju posredstvom posebnog jezika ili posebne šifre. Ukoliko, primjera radi, ostaneš bez dijela svoje kože i želiš da je nadoknadiš kožom druge osobe tvoje tijelo je neće prihvatiti. Ukoliko pak budeš povrijeđen i izgubiš određeni broj ćelija zbog duboke rane ili opekotine tvoj organizam će svim raspoloživim snagama raditi na tome da proizvede novo ćelijsko tkivo istovjetno starom da bi se nadoknadio gubitak.

Dakle svako tijelo dobro poznaje sve svoje organe i odbacuje strane ćelije. To znači da je Uzvišeni Allah podučio tijela načinu razlikovanja vlastitih i stranih ćelija.

SVE ŠTO POSTOJI U UNIVERZUMU ŽIVO JE

Ukratko ćemo ponoviti sve ono što smo detaljno objasnili na prethodnim stranicama. Naime, sve što postoji u univerzumu posjeduje život koji odgovara ulozi koju u njemu obavlja. Ono što nazivamo anorganskim tvarima nije mrtvo. Biljke i životinje posjeduju život iako ga mi ne razumijevamo. Anorganske tvari imaju osjetila, osjećaje i u stanju su čak i da plaču. Kada umre neki čovjek za njim plaču dva mjesta: mjesto na kojem je činio sedždu i mjesto s koga se uspinju njegova djela. Uzvišeni Allah nam je u Kur'anu naveo primjere znanja i života drugih bića. Mrav je znao prepoznati Sulejmana, a.s., kao i opasnost da on i njegove vojske pogaze druge mrave.

Život je prisutan u svim vrstama u univerzumu. Žive su i nepomične stvari poput stijena, planina, zrnaca pijeska... Žive su i druge stvari u univerzumu koje vidimo a o čijem životu ništa ne znamo. Iznijeli smo dokaze o tome da te vrste imaju svoju ulogu koju izvršavaju.

Pojasnili smo također da je postojanje nečega jedna a spoznaja tog postojanja druga stvar. Život nije ograničen samo na čovjeka već obuhvata sve ostale vrste u univerzumu.

Da li nas je Uzvišeni Allah stvorio samo da bismo živjeli na ovom svijetu? Ili pak postoji drugi život osim ovoga dunjalučkoga o čijem postojanju nas je obavijestio Uzvišeni Allah.

O tome ćemo govoriti, uz Allahovu pomoć i dozvolu, u sljedećem poglavlju.

TREĆE POGLAVLJE

ŠTA JE TO SMRT?

Prije nego što počnemo govoriti o smrti potrebno je kazati da život koji priznaje Uzvišeni Allah nije ovoidunjalučki već onosvjetski život. Naime, kada je Uzvišeni Allah stvorio čovjeka i udahnuo mu Svoga duha, dao mu je vječnost. To podrazumijeva da će svako ko se rodio na ovom svijetu vječno živjeti na drugom svijetu – u Džennetu ili Džehennemu, neka nas Uzvišeni Allah od njega sačuva. Čak će i malo dijete koje je umrlo na početku svoga života biti proživljeno i vječno će živjeti u Džennetu. Kada je Uzvišeni prilikom stvaranja čovjeka u njega udahnuo svoga duha time mu je darovao vječnost. Čovjek na ovome svijetu živi određeni broj dana ili godina i potom umire. Zatim će biti proživljen na drugom svijetu gdje će vječno živjeti shodno svojim zaslugama. Čovjek će tada biti darovan blagodatima ili će biti izložen patnji. O tome nam Kur'an govori: **"Život na ovom svijetu nije ništa drugo do zabava i igra, a samo onaj svijet je život, kad bi samo oni znali."** (El-Ankebut, 64)

Ovaj ajet podrazumijeva da je istinski život onaj kojeg će čovjek živjeti na drugom svijetu. Ovaj svijet je ma koliko bio dug ograničen i prolazan. U njemu je čovjek podvrgnut ispitima i iskušenju. Uzvišeni Allah u Svojoj časnoj Knjizi kaže:

"O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraže da činite ono što će vam život dati." (El-Enfal, 24)

U navedenom ajetu Uzvišeni se obraća vjernicima koji su živi. Zašto im onda govori: **"Ono što će vam život dati"** i pored činjenice da su oni već živi? Odgovor leži u činjenici da život koji živimo na ovom svijetu nije vječni život koji je Uzvišeni pripremio za čovjeka. To je samo mjesto ispita i iskušenja u vezi sa slijeđenjem Allahovog puta.

Ukoliko čovjek položi taj ispit – ulazi u Džennet. Ukoliko ga njegove strasti i grijesi nadvladaju bit će stanovnik vatre. Uzvišeni Allah svakoga živoga čovjeka na ovome svijetu naziva mrtvim što podrazumijeva da će svaki čovjek na ovome svijetu zasigurno umrijeti. Stoga, Uzvišeni se Allah u Kur'anu Svome Vjerovjesniku obraća riječima: **"Ti si mrtav a i oni su mrtvi."** (Ez-Zumer, 30)

Ovaj ajet upućen je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i ashabama koji su tada bili živi. Zašto im se Uzvišeni obraća kao da su već mrtvi? Zato što će nesumnjivo umrijeti. Kada se čovjek rodi i počinje živjeti u isto vrijeme prema njemu kreće strelica smrti koja traži čovjeka sve dok ne dode njegov čas smrti, kada i umire.

Smrt nije osnova u univerzumu nego je ona samo jedno prolazno putovanje. U predvječnosti smo bili mrtvi, na dunjaluku smo živi a potom ćemo ponovo umrijeti a onda biti oživljeni. Stoga, Uzvišeni kaže: **"Kako možete da ne vjerujete u Allaha, vi koji ste bili ništa, pa vam je On život dao; On će,**

zatim učiniti i da pomrete i poslije će vas oživjeti, a onda ćete se Njemu vratiti.” (El-Bekare, 28)

Život čovjeka odnosno njegov egzistencijalni put podijeljen je na nekoliko perioda:

1. smrt u svijetu duša,
2. život na dunjaluku,
3. smrt u berzehu i
4. vječni život na drugom svijetu – u Džennetu ili Džehennemu.

Na Sudnjem danu doći će smrt i oduzet će joj se život. Bit će zaklana, kako nas je o tome obavijestio Allahov Poslanik, s.a.v.s., u jednom hadisu: *“Na Sudnjem danu će doći smrt u liku ovna, pa će biti zaklana. Potom će zovnuti glasnik Uzvišenoga Allaha: ‘O stanovnici Dženneta živjet ćete vječno bez smrti, o stanovnici vatre živjet ćete vječno bez smrti.’”*

Dakle smrt ima svoj kraj. Uzvišeni o stanovnicima Dženneta kaže: **“U njima, poslije one prve smrti, smrt više neće okusiti i On će ih patnje u ognju sačuvati.”** (Ed-Duhan, 56)

Tako smo saznali da smrt ima svoj kraj, da će život vječno trajati i da je život osnova postojanja dok je smrt vanredna pojava.

ŽIVOT U KABURU!!

Nakon što dođe suđeni čas smrti, čovjek nastavlja svoj kaburski život koji će se završiti sa ponovnim proživljenjem. Ukoliko malo preciznije razmatramo taj period boravka čovjeka u kaburu naći ćemo da je taj period izuzetno kratak u odnosu na dužinu života koji slijedi nakon ponovnog proživljenja. Kur'an taj period označava kao posjetu: **"Zaokuplja vas nastojanje da što imućniji budete sve dok grobove ne posjetite."** (Et-Tekasur, 1-2)

Ajet podrazumijeva da je čovjek u kaburu samo posjetilac i nije njegov istinski stanovnik. Sve dok je čovjek posjetilac nekoga mjesta ne može u isto vrijeme biti i njegov stanovnik jer će se posjeta ma koliko duga bila završiti. Čovjekova posjeta kaburu završit će se danom proživljenja. Smrt je prelazak iz jedne vrste zakonitosti u druge koje su različite od prethodnih. U životu na ovome svijetu čovjek posjeduje tijelo. Nakon smrti će se to tijelo ponovo vratiti u zemlju da bi se ponovo vratilo svome vlasniku na Sudnjem danu.

Smrt počinje sa samrtnim trenucima kada će se život u kojem je čovjek imao slobodu izbora završiti. U ovodunjalućkom životu čovjek je često u mogućnosti da bira. On ima razum putem kojeg bira između stvari i postupaka. U samrtnome trenutku se završava period slobodnoga izbora koji je za čovjeka

predstavljao ispit i iskušenje. Tada započinje novi period u kojem je čovjek potpuno potčinjen i više nema slobodnog izbora. Kada mu dođe smrtni čas on zasigurno zna da je mrtav jer vidi meleke i ono što mu je do tada na planeti bilo skriveno. Pročitajmo zajedno riječi Uzvišenog: **"Ti nisi mario za ovo, pa smo ti skinuli koprenu tvoju, danas ti je oštar vid."** (Kaf, 22)

U tim trenucima se ovosvjetski život gasi i određuje se zasigurno budući pravac čovjeka – ili Džennet ili oganj Džehennema. Čovjek vidi meleke milosti ili meleke kazne. O tome nas je obavijestio Uzvišeni Allah govoreći o onome što se dešava stanovnicima Dženneta u trenucima njihove smrti: **"One kojima će meleki duše uzeti – a oni čisti, i kojima će govoriti: 'Mir vama! Uđite u Džennet zbog onoga što ste činili!'"** (El-Hadid, 32)

Tako saznajemo da će vjernici – dobročinitelji u časovima smrti vidjeti meleke milosti što im je prvi znak da su stanovnici Dženneta. Oni tada postaju radosni, smiješe se jer idu na mjesto koje je bolje od njihovog prethodnog boravišta. Kada bi pogledao u njihova lica nakon smrti našao bi ih smirena i spokojna jer su vidjela nešto od Allahovih obećanih darova koje će im On zasigurno darovati.

Oni koji pak nisu vjerovali, koji su grijeshili, pripisivali Allahu druga i borili se protiv Njegove vjere susrest će se sa smrću na potpuno drukčiji način, o čemu nas obaveštava Kur'an: **"A da si samo vidio kad su meleki nevjernicima duše uzimali i po licima ih njihovim i straga udarali: 'Iskusite patnju u ognju.'"** (El-Enfal, 50)

U jednom drugom kur'anskom ajetu Uzvišeni Allah nam također opisuje stanje nevjernika: **"...a da ti je vidjeti**

nevjernike u smrtnim mukama, kada meleki budu ispružili ruke svoje prema njima: 'Spasite se ako možete!' Od sada ćete neizdržljivom kaznom biti kažnjeni zato što ste na Al-laha ono što nije istina iznosili i što ste se prema dokazima Njegovim oholo ponašali!" (El-En'am, 93)

Navedeni ajet nam ukazuje da nevjernik u času svoje smrti vidi svoje mjesto u vatri isto kao što vjernik vidi svoje mjesto u Džennetu. Meleki kazne prezrivo postupaju s nevjernicima u času njihove smrti zbog onoga što su radili. Udaraju ih u njihova lica i leđa da bi ovi patnju iskusili. Pozivaju ih da se putem rodbinske veze, položaja ili određene blagodati koju su imali na dunjaluku izbave iz patnje i poniženja u kojem su se našli. Oni to neće moći, jer više neće posjedovati nikakvu moć ni snagu.

Časom smrti završava se i mogućnost ljudskoga izbora a on postaje potpuno potčinjen kao i druga bića u univerzumu.

Znakovi lošeg završetka čovjeka, neka nas Uzvišeni od toga sačuva, su da lice nevjernika ili nasilnika potamni i da se skupi, da se tijelo zgrči od viđenja užasa kazne koja ga očekuje. Allahov Poslanik, s.a.v.s., upozorava ljude na pogubnost takvoga puta riječima: *"O ljudi, imate putokaze pa ih se držite. Svi vi imate svoj cilj pa do njega dođite. Vjernik živi između dva straha: straha od odredbe koja je već minula a ne zna šta je Uzvišeni Allah u njoj odlučio; i straha od odredbe koja predstoji a ne zna šta će Uzvišeni Allah u njoj odlučiti. Stoga neka rob uzme za sebe od sebe, od svoga dunjaluka za ahiret. Neka se okoristi mladošću prije starosti i životom prije smrti. Tako mi Onoga u Čijoj ruci je Muhammedova duša poslije smrti nema molitve za zadovoljstvo, niti nakon dunjaluka ima drugog boravišta osim Dženneta ili Džehennema."*

Čas smrti kako nam to pokazuje Kur'an sklanja i podiže zastore, izoštrava poglede i otkriva ono što nam je do tada bilo nevidljivo shodno riječima Uzvišenoga: **"A zašto vi kad duša do guše dopre, i kad vi budete tada gledali, a Mi smo mu bliži od vas ali vi ne vidite."** (El-Vakia, 83-85)

U trenutku smrti čovjek pravi svoje prve korake u drugom svijetu. Onaj ko umre postaje mu jasan njegov položaj na ahiretu. Kada umre čovjek on čuje druge ali nije u stanju da im odgovori. On vidi ali nije u stanju da priča o onome što je vidio. Mrtvi imaju osjetila onako kako ih imaju živi.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: *"Kada posjećujete grobove, poselamite njihove stanovnike riječima: 'Neka je mir nad boravištima vjernika.'"* Pošto nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., to naredio, onda je nužno da stanovnici grobova čuju taj pozdrav. U protivnom nam Allahov Poslanik, s.a.v.s., ne bi naredio da ih pozdravljamo.

Dakle, stanovnici grobova imaju neku vrstu osjetila u odnosu na njihove posjetitelje i pozdrav koji im oni upućuju. Oni posjeduju i druga osjetila, razum, mišljenje što ih čini sposobnima da razlikuju nadu od očaja. Uzvišeni kaže: **"O vjernici, ne prijateljujte s ljudima koji su protiv sebe Allahovu srdžbu izazvali; oni su izgubili nadu da će bilo kakvu nagradu na onom svijetu imati, isto kao što su u nju izgubili nadu nevjernici – stanovnici grobova."** (El-Mumtehina, 13)

Stepen očaja do kojeg su došli nevjernici – stanovnici grobova zahtjeva određeni vid spoznaje. Do spoznaje o beznadežnoj situaciji može doći samo onaj ko ima sposobnost razlikovanja stvari tako da raspoznaje očaj i nadu, a Uzvišeni je rekao: **"Kao što su izgubili nadu nevjernici – stanovnici grobova."**

ŽIVOT U BERZEHU – IZVAN VREMENA

Za vrijeme bivanja u berzehu umrli je u stanju opažati pojedine stvari. U kaburskome životu čovjek nema osjećaja za vrijeme. Kada bude spušten u kabur ostaje u njemu do Sudnjega dana misleći da je u njemu ostao samo dan ili dio dana. Živi primjer za to dao nam je Uzvišeni Allah govoreći o stanovnicima pećine koje je uspavao tri stotine i devet godina. Kada su se probudili, pitali su se koliko su ostali, o čemu nam Kur'an govori: **"I Mi smo ih, isto tako probudili da bi jedni druge pitali. 'Koliko ste ovdje ostali?' – upita jedan od njih. 'Ostali smo dan ili dio dana' – odgovoriše."** (El-Kehf, 19)

Zašto su stanovnici pećine kazali da su ostali u snu dan ili dio dana? Zbog toga što su jedni drugima gledali u lica ili odjeću na kojoj nisu našli nikakvih promjena. Da su kojim slučajem prilikom buđenja iz sna našli svoje nokte i kose duge, brade pobjeljele, da su na svojim licima vidjeli tragove godina, ne bi kazali da su ostali dan ili dio dana. Međutim oni su tokom tih tri stotine i devet godina živjeli izvan vremena koje na njima nije ostavilo svoje tragove. Tako i stanovnici kaburova bivaju proživljeni u istom obliku u kojem su u njih položeni.

Čovjek neće umrijeti kao dijete, a biti proživljen kao starac ma koliko vremena prošlo. Stoga ih je Uzvišeni pitao: **"A koliko ste godina na Zemlji proveli?"** – upitat će On. **'Proveli smo dan ili dio dana'** – odgovorit će – **'pitaj one koji su brojali.'**" (El-Mu'minun, 113)

Iz svega navedenoga smo saznali da je jedna od zakonitosti berzеха ta da u njemu nema vremena koje će ostaviti svoje tragove na ljudima, jer oni u njemu žive izvan vremena.

Ovdje nam se također nameće i pitanje da li postoji kaburska patnja za njegove stanovnike? Odgovor glasi da nema istinske patnje prije polaganja računa, iako je čovjek u stanju da dok je u kaburu vidi svoje mjesto u vatri ili u Džennetu. Zašto?

Da bi vjernik spoznao veličinu Allahove blagodati prema njemu jer ga je spasio od vatre. Ta spoznaja će se desiti onda kada čovjek vidi oganj Džehennema i blagodati Dženneta i uporedi nagradu onoga koji je činio dobro s kaznom onoga koji je činio zlo i na taj način samome sebi uskratio džennetsko zadovoljstvo.

Vjernik će osjetiti Allahovo dobro i milost i osjetiti da ga je Uzvišeni sačuvao od vatre. On će osjetiti olakšanje i radost kada spozna veličinu Allahove blagodati koja mu je darovana. Uzvišeni nam je prikazao šta se to dešava faraonovim ljudima za vrijeme boravka u grobovima: **"Oni će se ujutro i navečer u vatri pržiti, a kada nastupi Čas: 'vedite faraonove ljude u patnju najtežu!'"** (El-Mu'min, 46)

Kada će faraonovi ljudi biti izloženi vatri? Da li će se to desiti na ovome svijetu? Da su joj bili imalo izloženi i da su

je vidjeli bar jednu minutu ne bi obožavali faraona nego bi ga oni ubili i bacili u more. Izlaganje faraonovih ljudi vatri neće se desiti na dunjaluku. Da li će se ono desiti na ahiretu? Ne, jer na ahiretu neće biti samo zakratko izloženi vatri nego će u nju ući da bi bili podvrgnuti kazni i patnji.

Na kraju je jedina mogućnost da periodično bivaju izloženi vatri u berzehu ili kaburu. Dakle faraonovi ljudi će biti izloženi vatri ujutro i navečer u toku njihovog kaburskog – berzehskog života. Ovdje nam se nameće još jedno pitanje koje glasi: Da li će faraonovi ljudi svaki dan dva puta izlaziti iz svojih grobova da bi bili izloženi vatri ili će joj pak biti izloženi u svojim grobovima? Niko od ljudi ne može sa sigurnošću ustvrditi ni jedno ni drugo, osim da u kaburu postoji neka vrsta patnje kojoj čovjek – nevjernik biva podvrgnut. Međutim istinska kazna i patnja dolazi tek nakon polaganja računa na Sudnjem danu. Faraonovim ljudima je dovoljna kazna to što će vidjeti vatru u kojoj će se mučiti dva puta na dan – ujutro i navečer, jer je iščekivanje kazne teže od njenog dešavanja. Oni su sigurni da će u takvoj vatri biti kažnjavani. Kad god je vide ona će u njima izazvati zastrašujuću patnju. Možda je takva kazna čak i jača od same kazne u Džhennemu. Uzvišeni Allah je odredio da se onaj ko jednom izađe s dunjaluka na njega više neće vratiti, nego će biti ponovno proživljen na Sudnjem danu: **"Kad nekom od njih smrt dođe, on uzvikne: 'Gospodaru moj, povrati me da uradim kakvo dobro djelo u onome što sam ostavio!'** – **'Nikada!'** To su riječi koje će on uzalud govoriti, pred

njima će prepreka (berzeh) biti sve do dana kada će oživljeni biti.” (El-Mu’minun, 99, 100)

Šta je to berzeh? To je pregrada koja razdvaja žive od mrtvih tako da umrlom nije moguće da se ponovo vrati na dunjaluk. Čak će i šehidima kada vide blagodati koje im je Uzvišeni pripremio i budu tražili od Allaha da se ponovo vrate na dunjaluk da bi obavijestili svoju braću o tome, Uzvišeni kazati: **“Propisao Sam da se onaj ko ode s dunjaluka na njega više ne vraća.”** U isto vrijeme je Uzvišeni Allah na sebe preuzeo obavještavanje vjernika o dobrobiti pogibije na Allahovom putu i stepenu koji će na drugom svijetu imati šehidi.

SAMO ON DAJE ŽIVOT I SMRT

Uzvišeni Allah daje i život i smrt. On je jedini koji čovjeka može prevesti iz života u smrt i iz smrti u život. Na to ukazuju i Njegova lijepa imena **"Onaj Koji daje život"** i **"Onaj Koji daje smrt"**. Ibrahim, a.s., je kako nam to pripovjeda Kur'an kazao: **"Oni su, doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova, Koji me je stvorio i na Pravi put uputio, i Koji me hrani i poji, i Koji me, kad se razbolim, liječi, i Koji će mi život oduzeti, i Koji će me poslije oživjeti, i Koji će mi, nadam se, pogreške moje na Sudnjem danu oprostiti!"** (Eš-Šuara, 77-82)

U navedenim je kur'anskim ajetima Uzvišeni Allah u pojačanoj jezičkoj formi spomenuo stvari za koje neki ljudi misle da su djela čovjeka. Stvari za koje čovjek ne može tvrditi da u njima ima udjela Uzvišeni je spomenuo bez upotrebe sredstava za pojačanje značenja.

Uzvišeni je rekao: **"Koji me je stvorio"**. Nijedan čovjek ne može tvrditi za sebe da je on taj koji stvara. Međutim, Uzvišeni je u nastavku rekao: **"On me je na Pravi put uputio"**, gdje je upotrijebljena lična zamjenica **"On"** u svrhu pojačavanja značenja, jer postoje ljudi koji tvrde da oni upućuju, koji

govore neistinu da bi ih ljudi slijedili i prihvatili njihov put. Uzvišeni pak nije kazao: **"On me je stvorio"** već **"Koji me je stvorio"**, ne koristeći zamjenicu kao sredstvo za pojačavanje značenja jer stvaranje zasigurno pripada samo Uzvišenom Allahu. Lična zamjenica u svrhu pojačanja značenja upotrijebljena je također u sljedećim riječima: **"On, Koji me hrani i poji"** jer ljudi u tim poslovima imaju određenu ulogu.

Potom je Uzvišeni Allah kazao: **"I kada se razbolim On me liječi."** I ovdje je upotrijebljena lična zamjenica u svrhu pojačanja značenja da niko ne bi tvrdio da je ljekar taj koji liječi. Istina je potpuno drukčija od te pretpostavke. Liječnik čovjeka podvrgava određenim medicinskim tretmanima ali je Uzvišeni Allah Taj Koji je u stanju da izliječi čovjeka. Ljekar nekada čak može biti jedan od uzroka smrti čovjeka. Može mu dati pogrešan lijek ili mu dati pogrešnu injekciju u uvjerenju da će ga ona izliječiti pa da to bude uzrokom smrti. Zbog toga je Uzvišeni Allah potvrdio rečenicu u kojoj se govori da je On Taj Koji liječi ličnom zamjenicom. Kada se jezikom Ibrahima, a.s., u navedenim ajetima govorilo o životu i smrti nije bilo potrebe da se koristi lična zamjenica **"On"** u svrhu pojačanja i potvrde značenja. U ajetu je rečeno samo: **"I Koji će mi život oduzeti, i Koji će me poslije oživjeti."** Zašto? Jer i smrt i život pripadaju samo Allahu i niko ne može tvrditi da ih je on u stanju dati.

NIMRUD I TVRDNJA O DAVANJU ŽIVOTA I SMRTI

Kur'an nam kazuje o Nimrudu kome je Uzvišeni dao vlast. Umjesto da na tome bude zahvalan Uzvišenom Allahu i da radi dobra djela njega je obuzela oholost radi ovosvjetskih dobara, pa je tvrdio da on daje život i smrt. Pogledajmo sljedeće riječi Uzvišenoga: **"Zar nisi čuo za onoga koji se s Ibrahimom o Njegovu Gospodaru prepirao, onda kada mu je Allah carstvo dao? Kad Ibrahim reče: 'Gospodar moj je Ona Koji život i smrt daje', on odgovori: 'Ja dajem život i smrt!' – 'Allah čini da Sunce izlazi sa istoka' reče Ibrahim, 'pa učini ti da grane sa zapada!' I nevjernik se zbuni. A Allah silnicima neće ukazati na Pravi put."** (El-Bekare, 258)

Nimrud je, naime, doveo jednoga od svojih podanika pa je naredio vojnicima da ga ubiju. Potom je kazao: **"Ja sam ga usmrtio"** da bi prije samoga izvršenja naredbe kazao: **"Oprostitite mu"**, nakon čega je rekao: **"Ja sam mu dao život!"**

On nije pravio razliku između ubistva i smrti. Ubistvo nije umiranje, već je to rušenje životne strukture da bi iz tijela izašla duša jer ona ostaje samo u zdravom tijelu s određenim osobinama. Stoga je Uzvišeni Allah o Svome

Poslaniku, s.a.v.s., kazao: **"Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi."** (Alu Imran, 144)

Smrt se dakle razlikuje od ubistva. Smrt podrazumijeva da duša izađe iz tijela čija vanjska struktura nije narušena. Samo Uzvišeni Allah daje smrt, dok je čovjek u stanju da poćini ubistvo oštrim predmetom ili pak otvaranjem vatre iz oružja. U oba slućaja duša napušta tijelo. U prvom slućaju – stanju smrti – duša izlazi iz tijela potpune i neokrnjene vanjske strukture dok je u drugom slućaju – ubistva – potrebno da se ta struktura naruši prije nego što duša napusti tijelo. Oba ćovjeka i umrli i ubijeni bit će proživljeni na Sudnjem danu shodno rijećima Uzvišenoga: **"Bilo da umrete ili poginete, sigurno ćete se pred Allahom iskupiti."** (Alu Imran, 158)

Ma kakav bude kraj ćovjeka bilo ubistvo bilo smrt susrest će se sa Allahom na Sudnjem danu. Već smo kazali da je smrt suprotnost života, a život suprotnost smrti. Zbog toga se život i smrt ne mogu istovremeno naći u istoj stvari, ili je nešto živo ili to nije. Uzvišeni je rekao: **"Onaj Koji je dao smrt i život da bi iskušao koji od vas će bolje postupati; On je Silni, Onaj Koji prašta."** (El-Mulk, 2)

Život je poput ispita nakon koga dolazi smrt i prve faze života na drugom svijetu. Potom dolazi polaganje računa. Uzvišeni Allah je od nas sakrio ćas naše smrti, koji niko od ljudi ne zna. Uzvišeni o tome kaće: **"Samo Allah zna kad će**

Smak svijeta nastupiti, samo On spušta kišu i samo On zna šta je u matericama, a čovjek ne zna šta će sutra zaraditi i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti; Allah, uistinu, sve zna i o svemu je obaviješten.” (Lukman, 34)

Skrivanje časa smrti od ljudi predstavlja veliku mudrost. Čovjek očekuje smrt u svakom trenutku pa će stoga požuriti s činjenjem dobrih djela iz straha da mu ne dođe suđeni čas a da njegova dobra djela budu malobrojna. Isto tako čovjek će se suzdržavati od činjenja loših djela iz straha da ih učini a da mu vrijeme ne dozvoli pokajanje pa da umre kao grešnik.

Skrivanje trenutka smrti od ljudi i njeno iščekivanje najveći je znak njenoga nesumljivoga dolaska. U isto vrijeme iščekivanje smrti predstavlja najbolje spremanje za susret sa njom. Čovjek će stoga požuriti s činjenjem dobrih a udaljiti će se od loših djela. Na taj način se širi dobro i smanjuje činjenje grijeha na Zemlji.

Moramo biti uvjereni da je jedini uzrok smrti Allahova odredba. Ne budi u uvjerenju da je bolest ili metak ono što ubija osim kada istekne dosuđeni period čovjekova života. Čovjek se nekada razboli, uzme tabletu aspirina i šolju čaja pa ozdravi zato što mu je ostalo još do suđenoga časa smrti. Nekada se pak razboli, bude prevezen u bolnicu gdje ga okruže desetine ljekara pa ipak umre jer je smrt Allahova odredba koju niko ne može nadvladati. Uzvišeni o tome kaže: **”Reci: ‘Sam od sebe ne mogu nikakvu štetu otkloniti, a ni neku korist sebi pribaviti; biva onako kako Allah hoće! Svaki narod ima konac, i kad konac njegov dođe – ni za tren ga neće moći ni odložiti ni ubrzati.’”** (Junus, 49)

Smrt će svakome čovjeku neminovno doći i niko je neće moći spriječiti. Stoga je treba posmatrati odvojeno od materijalnih uzročno-posljedičnih veza. Ali b. Ebi Talib, r.a., jedne je prilike upitan: *“Zar se ne bojiš smrti?”* *“Ne, ne bojim se. U danu kada ona dođe niko je neće moći spriječiti. U danu kad ona ne dođe niko je ne može prouzrokovati.”*

Bolest, starost i druge stvari koje ubrajamo u uzroke smrti nisu njeni stvarni uzroci jer kada smrt dođe nije joj potreban uzrok. Ispravno je jedino da tada kažemo da je neko umro zato što je istekao njegov od Allah određeni vijek.

Uzvišeni kaže: **“Ma gdje bili, stići će vas smrt, pa kad bi bili i u visokim kulama...”** (En-Nisa, 78)

Sažet ćemo ono o čemu smo govorili u prethodnom poglavlju. Život i smrt su dvije suprotnosti. Uzvišeni Allah je čovjeku darovao vječni život. Smrt je akcidentna, završit će se i biti zaklana na Sudnjem danu. Čovjekov život je vječan – ili u Džennetu ili u Džehennemu, neka nas Uzvišeni od njega sačuva. U kaburskom životu čovjek na određeni način osjeti stvari pa stoga pozdravljamo mrtve prilikom posjete njihovim grobovima. Nevjernike, stanovnike grobova pogađa očaj i potpuno gubljenje nade u Allahovu milost. Život u kaburu je život izvan vremena tako da na njegove stanovnike ono ne utiče niti ga oni osjećaju. U kaburovima ljudi mogu biti izvrnuti videnju neke vrste patnje. Smrt predstavlja kraj jednoga perioda, koji je Uzvišeni darovao čovjeku, a u kojem je imao slobodu izbora. Međutim od trenutka umiranja čovjekov slobodan izbor nestaje a period ispita i iskušenja se okončava.

Kada umire vjernik se susreće sa melekima Allahove milosti koji mu donose radosnu vjest o Džennetu. Vjernik umire spokojan, jer zna da ide na mjesto koje je bolje od dotadašnjeg. Nevjernik se prilikom smrti susreće sa melekima patnje i kazne. On umire namrgođenog lica jer zna da ide na gore mjesto od dotadašnjeg. Uzvišeni Allah je Stvoritelj života i smrti. Niko drugi ne može tvrditi da ih on daje. Samo Uzvišeni izvodi živo iz mrtvoga i mrtvo iz živoga.

Govorili smo o smrti čovjeka. Šta je s njegovom vječnošću!? Kakva je to vječnost? O tome ćemo, ako Bog da, govoriti na stranicama narednog poglavlja.

ČETVRTO POGLAVLJE

ČOVJEK I VJEČNOST

Uzvišeni Allah stvorio je čovjeka vječnim i na tu činjenicu mnogi ne obraćaju pažnju. Mnogi ljudski život svode samo na ovosvjetski, što je pogrešno. Život na ovome svijetu predstavlja veoma kratak period u životu čovjeka. Univerzum sa suncem, mjesecom i zvjezdama stvoren je milionima godina u prošlosti da bi bio na usluzi čovjeku. Stoga ne može životni vijek univerzuma biti duži od vijeka onoga bića radi čijih potreba je stvoren. Ne može se smatrati da život čovjeka traje, nekoliko ili desetina-ma godina koje on provede na Zemlji. Život se ustvari nastavlja i poslije smrti što ljudski život čini vječnim. Džinima i ljudima u univerzumu Uzvišeni Allah je darovao vječnost. U tome nema razlike između vjernika i nevjernika izuzev u tome što će vjernik vječno živjeti u Džennetu a nevjernik u Džhennemu.

Uzvišeni je vječost darovao čovjeku onda kada mu je udahnuo Svoga ruha. Međutim taj ljudski život je sukladno volji našeg Gospodara podijeljen na periode:

1. smrt,
2. život,
3. smrt,
4. vječnost.

Zbog svoga nehata mi samo jedan period, ovodunjalučkog života smatramo životom a činjenica je, kako smo već kazali, da je to veoma mali period u odnosu na mnogo veći period vječnoga života na drugom svijetu.

Bili smo mrtvi u svijetu duša. Volja Uzvišenoga nalagala je da dodemo i živimo na ovome svijetu. Potom će nas Uzvišeni usmrtniti da bi kao mrtvi boravili u berzehu. Na koncu će nas Gospodar proživjeti da bi se sveo račun na osnovu kojeg će se odrediti mjesta budućeg boravka. Vječno ćemo živjeti ili u Džennetu ili u Džehennemu, neka nas Uzvišeni od njega sačuva.

Kada Uzvišeni Allah govori o životu, onda podrazumijeva vječni život na drugome svijetu. Dunjaluk je samo mjesto ispita dok je ahiret mjesto istinskoga života i svi trebamo njemu da stremimo. U jednom časnom hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: *"Šta ja imam sa ovim svijetom. Ja sam na njemu kao putnik koji je potražio hlada pod drvetom a potom otišao i ostavio ga."* I život i smrt pripadaju samo Uzvišenom Allahu i niko od stvorenja ne može dovesti u pitanje Njegovu odluku. Uzvišeni je čovjeku otkrio neke tajne Svoga univerzuma ali je za Sebe zadržao tri stvari:

1. život,
2. činioce trajanja i održanja života,
3. smrt.

Nijedno stvorenje ne može osnovano tvrditi da je u stanju dati te tri stvari jer je Uzvišeni Allah Stvoritelj Koji je stvorenji-

ma osigurao činioce održanja i trajanja života i Koji će ih onda kada dode zapisani čas smrti usmrтити. Početak stvaranja pripada isključivo Uzvišenom Allahu. Nije moguće da se pojavi neko ko će darovati život bilo kojem stvorenju. To može samo Uzvišeni Allah Koji je uputio izazov cjelokupnom čovječanstvu da to pokuša učiniti, o čemu Uzvišeni kaže: **"O ljudi, evo jednog primjera, pa ga poslušajte: 'Oni kojima se vi, pored Allaha, klanjate ne mogu nikako ni mušicu stvoriti, makar se radi nje sakupili. A ako bi im mušica nešto ugrabila, oni to ne bi mogli od nje izbaviti; nejak je i onaj koji se klanja, a i onaj kome se klanja!'"** (El-Haddž, 73)

Uzvišeni Allah je cjelokupno čovječanstvo sa svim znanstvenicima i velikanima, i svim onima koji imaju neke sposobnosti i snage stavio pred izazov da stvore jednu mušicu. Znajući njihovu slabost i manjkavost ustvrdio je da to neće biti u stanju i pored toga što je izazov upućen znanosti i znanstvenicima od vremena objave Kur'ana do Sudnjega dana.

Odredene tajne Svoga stvaranja Uzvišeni Allah je otkrio nekim znanstvenicima iz područja genetike. Trebalo je da im ti znanstveni rezultati povećaju vjerovanje u Uzvišenog Allaha Koji je svakom stvorenju darovao njegovu životnu šifru. Međutim, umjesto toga počeli su da upotrebljavaju dostignuća te nauke u pokušaju da unakaze Allahova stvorenja. Genetskim su modifikacijama naprimjer učinili da mušica dobije krila na mjestu očiju. Neki od njih tvrde da mijenjaju spol novorođenčeta tako da od ženskog dobiju muško novorođenče. Međutim to muško novorođenče bude unakaženo i nesposobno. Šejtan

zavodi čovjeka da bi se bavio besposlicama i da bi mijenjao Allahova stvorenja. T'im postupcima ljudi uništavaju ulogu stvorenja na Zemlji, što nam opisuje Uzvišeni Allah u Svojoj knjizi: **"I navodit ću ih, sigurno, na stranputice, i primamljivat ću ih, sigurno, lažnim nadama, i sigurno ću im zapovjediti pa će stoci uši rezati, i sigurno ću im narediti pa će stvorenja Allahova mijenjati!"** A onaj ko za zaštitnika šejtana prihvati, a ne Allaha, doista će propasti!" (El-Nisa, 119)

Mada je genetika postigla neke rezultate svojim eksperimentima genetskih modifikacija neće postići ništa ni na životinji ni na čovjeku. To može rezultirati samo beskorisnim nakažnjem Allahovih stvorenja kao što je ljudska igra sa genima učinila da mušica ima krila na mjestima očiju. Takvi postupci neće poboljšati ulogu stvorenja na Zemlji niti će ih učiniti sposobnijima. Oni samo uzrokuju uništavanje i nakažnje Allahovih stvorenja!

TAJNA ŽIVOTA I NJEGOV KRAJ

Uzvišeni Allah je za Sebe zadržao tajnu života i nema drugog Stvoritelja osim Njega. Zadržao je za Sebe i činioce održanja i trajanja života koji se ogledaju u vazduhu, vodi i hrani. Uzvišeni je stvorio vazdušni omotač što ukazuje da zrak koji udišemo nije produkt čovjeka već Uzvišenog Allaha. Uzvišeni Allah stvorio je i vodu koju pijemo. Proces spuštanja kiše koji počinje isparavanjem vode pod utjecajem sunčevih zraka, a nastavlja se zgušnjavanjem pare u najvišim vazdušnim slojevima i formiranjem oblaka, završava sa vjetrovima koji gone oblake ondje gdje to Uzvišeni hoće da bi se spustila kiša djelo je Uzvišenog Allaha.

Onima koji tvrde da čovjek čini da kiša pada kazat ćemo: “Nećemo sa vama raspravljati, nego vam postaviti jedan zadatak. Naime, svijet je prepun pustinja. Uzvišeni je na Zemlji stvorio rijeke koje se protežu hiljadama kilometara i obezbjeđio je dostatne izvore vode koji obezbjeđuju kontinuitet njihovog toka. Ne tražimo od vas da stvorite takvu ili sličnu rijeku. Tražimo od vas i svih koji tvrde da spuštaju kišu da stvorite jedan mali kanal vode u pustinji. Kada u tome uspijete dođite i tvrdite da spuštate kišu s neba. Prije toga nemate pravo da nam to govorite.”

Ne želimo da ulazimo u bezpredmetnu retoričku raspravu. Umorili smo se od sofistike. Stvoritelj hrane je Uzvišeni Allah Koji biljkama daje vodu i određene elemente u zemlji koji su joj potrebni. U jednoj jedinoj sjemenci odražava se nadnaravnost Allahovog stvaranja i nemoć ljudi da je načine. Sjemenka se hrani hranom koja je pohranjena u njoj samoj sve dok iz nje ne narastu listovi pomoću kojih će disati dok će njeno korijenje crpiti hranu iz zemlje.

Niko od stvorenja ne može ustvrditi stvaranje prve sjemenke za sav biljni svijet na planeti. Prvo zrno pšenice stvorio je Uzvišeni Allah, a zatim su to i druga zrna davali plodove iz generacije u generaciju. Tako je sa svime na Zemlji. Čovjek je u stanju da poboljšava biljnu vrstu da bi dobio dobar plod, da povećava rodnost biljaka ali početno stvaranje pripada samo Allahu i čovjek nije u stanju da stvori ni jedno zrno niti jednu sjemenku.

Svi činioci održanja i trajanja života također su od Uzvišenog Allaha: **"Kažite vi Meni: da li sjemenu koje ubacujete vi oblik dajete ili Mi to činimo?"** (El-Vakia, 58, 59)

Uzvišeni Allah je stvorio i tu kapljicu koja je jedan od uzroka života ljudi i život u njoj traje od vremena Adema, a.s., do Sudnjega dana: **"Kažite vi Meni: vodu koju pijete – da li je vi ili Mi iz oblaka spuštamo?"** (El-Vakia, 68, 69)

Uzvišeni Allah nam želi skrenuti pažnju da je samo On Taj Koji spušta kišu. Svaki drukčiji stav od toga je neispravan. Jedino Uzvišeni Allah može da nas napoji pitkom vodom. Govoreći o usjevima Uzvišeni Allah u Svojoj časnoj knjizi kaže:

"Kažite vi meni: šta biva sa onim što posijete? Da li mu vi dajete snagu da niče ili Mi to činimo" (El-Vakia, 63, 64)

Iz navednih ajeta zaključujemo kako je zadatak čovjeka da sije dok je zrncvlje koje sije stvorio Uzvišeni Allah. Voda kojom ljudi zalijevaju usjeve također je od Allaha. Sistem života biljaka dok ne postanu drveće i daju svoje plodove također je Allahova tvorevina. Mi u zemlju bacimo zrno a onda sjedemo i čekamo da postane stablo koje će donijeti plod. Nemamo nikakvu ulogu u njegovom rastu i sistemu njegovoga života. Nakon svega toga mi samo uberemo plodove.

DVA PERIODA STVARANJA: SMRT I ŽIVOT

U svome govoru o životu i smrti došli smo do teme o kraju života. Kraj života također je Allahovo djelo. Niko ne može ni drugome ni samome sebi darovati vječnost. Uzvišeni Allah je obraćajući se Svome Poslaniku rekao: **"Nijedan čovjek prije tebe ni je bio besmrtan; ako ti umreš, zar će oni dovijeka živjeti?"** (El-Enbija, 34)

Svi rezultati do kojih su došli ljudi na ovome svijetu sva civilizacijska, znanstvena i tehnološka ostvarenja stoje nemoćni naspram smrti. Iako ljudi govore o izvanjskim uzrocima smrti činjenica je o kojoj se ne raspravlja da čovjek umire zbog toga što se njegov zapisani i određeni životni vijek završio.

Ostalo nam je jedno pitanje o kojem moramo prodiskutirati, a tiče se komentara ajeta: **"...On iz neživa izvodi živo, iz živa neživo..."** (El-Enam, 95)

Neki učenjaci pokušali su dati neku vrstu naivnog tumačenja ovoga ajeta prema kome Allah izvodi jaje iz kokoške i daje jaje mrtvo. Tako izvodi mrtvo iz živoga. Kao primjer za izvođenje živoga iz mrtvoga navode izvođenje pileta iz jajeta.

Na prethodnim stranicama već smo govorili o ovome pitanju kazavši da je ovakvo tumačenje naivno jer je sve ono što

postoji na ovome svijetu živo. Svaka stvar ima život koji odgovara njenom zadatku na Zemlji. Čak su i anorganske tvari koje smatramo neživima ustvari žive. Ako sve što postoji na ovome svijetu posjeduje određenu vrstu života, postavlja se pitanje šta je onda mrtvo iz čega se izvodi život?

Kazat ćemo da period smrti i prethodi i predstoji što podrazumijeva da smo bili mrtvi prije nego smo došli na ovaj svijet. Kada na njega dođemo počinje proces života a potom ponovo postanemo mrtvi. Dakle sve što postoji na ovome svijetu nalazi se između dva perioda stvaranja: smrti i života. Uzvišeni o tome kaže: **"Kako možete da ne vjerujete u Allaha, vi koji ste bili ništa, pa vam je On život dao; On će, zatim učiniti da pomrete i poslije će vas oživjeti, a onda ćete se Njemu vratiti."** (El-Bekare, 28)

Svaka živa stvar ima određeni zadatak na ovome svijetu. Kada se taj zadatak okonča ona izlazi iz ovodunjalučkog života i postaje mrtva stvar. Kada stablo naprimjer dadne sve svoje plodove umire i izlazi iz života jer je izvršilo svoj životni zadatak. Svaka životinja ima svoj zadatak u životu na ovome svijetu, a potom iz njega izlazi u svijet mrtvih. Isto je i s čovjekom koji ima svoju misiju na ovome svijetu koja se sastoji u podvrgavanju ispitima i iskušenjima. Koji mu je Uzvišeni Allah odredio. Nakon što biva ispitan jednom ili više puta njegov život se završava jer se i misija radi koje je došao na ovaj svijet završila.

Ponovo ćemo se upitati: "Ako je sve što postoji na ovom svijetu živo, gdje je onda smrt?"

ALLAHOVA LIJEPA IMENA I POTVRDA NJEGOVIH SVOJSTAVA

Prije nego što odgovorimo na zadato pitanje potrebno je da konstatiramo da su Allahova lijepa imena između ostalih i **“Onaj Koji daje život – *El-Muhji*”** i **“Onaj Koji daje smrt – *El-Mumi*”**. Allahova, dž.š., lijepa imena ukazuju na potvrdu i na pojavu u isto vrijeme. Uzvišeni ima svojstva koja pripadaju Njegovome biću kao i svojstva koja su povezana s Njegovim bićem. Kada kažemo da je Uzvišeni Allah **“*El-Rezzak* – Onaj Koji daje opskrbu”**, to podrazumijeva da je On Opskrbitelj prije postojanja nekoga kome bi darovao opskrbu ili prije postojanja stvorenja kojem bi davao opskrbu. Allah je opskrbio Svoje prvo stvorenje jer je On Opskrbitelj. Da nije kojim slučajem bio opskrbitelj prije nego je stvorio onoga kome bi davao opskrbu kako bi onda bio u stanju da opskrbljuje Svoje stvorenje u trenutku njegovoga stvaranja?

Uzvišeni Allah je Stvoritelj prije nego što je stvorio jer je shodno svome imenu “Stvoritelj” već stvorio. Svojstvo stvoritelja kod Allaha je bilo prisutno prije nego što je postojalo i jedno stvorenje. Ono je prisutno u Njegovom biću oduvijek. I život i smrt Allahova su stvorenja kroz koja prolazimo.

Prolazimo kroz fazu života na ovome svijetu i nastavljamo živjeti na drugom svijetu. Prolazimo kroz fazu smrti prije nego što dođemo na ovaj svijet i nakon što ga napustimo prije novnog proživljenja. Pošto je samo Uzvišeni Allah stvoritelj sve što je živo pripada Njegovim stvorenjima. Sve što se s ovoga svijeta seli u smrt doći će Uzvišenom Allahu. Prebavljanje nečega iz svijeta života u svijet smrti Uzvišeni naziva smrt i život.

POSTOJALI SMO PRIJE DOLASKA NA OVAJ SVIJET

Ljudi su prije dolaska na ovaj svijet već bili stvoreni. Dokaz za to jeste činjenica da se Uzvišeni ljudima obraćao, zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe i uzeo od njih prisegu prije života na ovome svijetu. Međutim ljudi su bili stvoreni u svijetu smrti a potom su uz Allahovu odredbu i dozvolu prešli u svijet života. Nakon što su bili mrtvi postali su živi. Kako?

Ljudi su iz svijeta smrti prešli u svijet života na dunjaluku a već smo kazali da je sve što postoji na ovome svijetu živo. Sam taj prelazak iz svijeta smrti u svijet života učinio je ljude živima. Kada budu napuštali ovaj svijet preći će iz svijeta života u svijet smrti nakon čega će biti oživljeni i preći će iz svijeta smrti u svijet života.

To ne znači da je smrt nepostojanje već da ljudi prelaze iz jednoga svijeta koji ima svoje zakonitosti u drugi koji također ima svoje zakonitosti. Prelazak bilo kojeg stvorenja iz jednog svijeta u drugi odvija se samo uz dozvolu Uzvišenog Allaha. Prešli smo iz svijeta duša u svijet života, što znači da smo bili mrtvi pa postali živi. Potom ćemo iz svijeta života na ovome svijetu preći u svijet berzcha i time ponovo postati mrtvi. Na

kraju ćemo se ponovno vratiti u svijet života u trenutku proživljenja kako bismo polagali račun za svoja djela.

Niko ne može osnovano tvrditi da u berzehskom životu ljudi nemaju osjetila. Ljudi u tom životu imaju posebnu vrstu osjetila, oni osjećaju i razumjevaju stvari. U trenucima smrti čovjeku se otkrivaju do tada nevidljivi svjetovi i on vidi ono što mu je do tada bilo skriveno. Traži od Allaha da se ponovno vrati na ovaj svijet jer je zasigurno vidio nagradu – Džennet i Džehennem, o čemu Uzvišeni kaže: **"Kad nekom od njih smrt dođe, on uzvikne: 'Gospodaru moj, povrati me. Da uradim kakvo dobro u onome što sam ostavio!' 'Nikada!' To su riječi koje će on uzalud govoriti, pred njima će prepreka (berzeh) biti sve do dana kada će oživljeni biti."** (Mu'minun, 99, 100)

Čovjek će bio vjernik ili nevjernik u trenucima smrti zasigurno saznati svoj daljnji put. Spoznat će svoje mjesto ili u Džennetu ili u vatri, neka nas Uzvišeni od nje sačuva, kao i da se njegov životni put ne završava smrću. Naprotiv čovjek će tada zasigurno spoznati da putuje u smrt poslije koje počinje nova egzistencija. Da to nije tako, čovjek ne bi od Uzvišenoga tražio da se vrati na ovaj svijet i čini dobra djela. Nastavak egzistencije će zasigurno nastupiti dok smo u svijetu smrti. Tada će čovjek spoznati mnogo nepobitnih stvari. Spoznat će između ostalog da se od Allahove odredbe ne može pobjeći i da će ponovo nastaviti živjeti.

SAMOUBICA I VJEČNI BORAVAK U VATRI

Već smo ranije kazali da su smrt i život suprotnosti, i da ih ni jedan čovjek ne može istovremeno objediniti niti samoga sebe može izvesti iz smrti u život i obrnuto. Neko će kazati da se čovjek ne može izvesti iz smrti u život i to je činjenica koju svi znamo i koja nije predmet polemike među ljudima. Međutim, čovjek je u stanju da samoga sebe izvede iz života u smrt putem samoubistva – da na sebe otvori vatru iz oružja, baci se sa velike visine ili, brda ili da se baci u more.

Onome ko postavlja ovakvo pitanje kazat ćemo: Zašto ne razlikuje pojmove smrt i ubistvo?! Samoubici je presuđeno da vječno boravi u vatri – Džehennemu. Zašto? Jer čovjek nije samoga sebe stvorio i nema pravo da kao stvoritelj raspolaže svojim životom. Stvorio ga je Uzvišeni Allah, i on je svojim tijelom, dušom i životom njegovo vlasništvo. Kada čovjek izvrši samoubistvo on tim činom uništava nešto što nije njegovo. Ko nenamjerno ubije nekoga dužan je platiti krvarinu a ko namjerno ubije nekoga, ko nije ubio nikoga ili ko na Zemlji nered ne čini, na drugom svijetu bit će kažnjen vječnom patnjom u Džehennemu. Samoubica sebe ubija namjerno pa stoga i zaslužuje takvu kaznu.

Uzvišeni Allah želi da spoznamo da životu čovjeka prethodi smrt, da čovjek ulazi u život samo kada je već prije probao njegovu suprotnost – smrt i da će se život na ovome svijetu završiti smrću koja prethodi novom životu. Smrt je prethodila životu i ona mu predstoji.

Postoji razlika između našeg poimanja života i suštine života. Naše poimanje života ponekad podrazumijeva igru, zabavu i hvalisanje imecima i potomstvom. Stoga se trudimo na ovom svijetu da bismo postigli ono što za čim žudimo. Uzvišeni Allah nije stvorio ovaj svijet zbog igre i zabave već radi cilja koji se shodno Allahovoj volji treba ostvariti: **“Mi nismo stvorili nebo i Zemlju, i ono što je između njih, da se zabavljamo. Da smo htjeli da se zabavljamo, zabavljali bismo se onako kako nama dolikuje, ali Mi to ne činimo.”** (El-Enbija, 16, 17)

Uzvišeni je dakle svakom živom biću odredio zadatak koji je cilj njegovoga života i stvaranja.

Kada želimo saznati ulogu neke stvari, pitamo onoga koji ju je stvorio ili načinio onako kako činimo kada želimo saznati ulogu nekoga ljudskog proizvoda. Zadatak mašine za veš jeste da rastereti domaćicu koja se umara pranjem veša. Mašina za veš ima svoj sistem rada. Nakon što je proizvođač odredio njen zadatak počeo je uobličavati sredstvo za ostvarenje toga cilja, način njenoga stavljanja u pogon, zaštite i popravke ukoliko se pokvari. Ako se na mašini desi nešto što spriječi njen rad, požurimo pogledati u katalog koji je pripremio proizvođač da bismo saznali gdje je kvar. Kada bismo zanemarili proizvođača i katalog koji je izdao, pa počeli po svome slobodnom

mišljenju popravljati mašinu mi je tada ne bismo popravili već bismo još više pokvarili.

Čudno je da tako postupamo sa svim ljudskim proizvodima, autima, frižiderima... Međutim kada pokušavamo čuvati i održavati život čovjeka onda pribjegavamo stranim načinima koji će ga uništiti a ne pribjegavamo načinima koje je postavio njegov Stvoritelj. Ostavljamo taj način po strani tvrdeći da smo u popravljanju stanja čovječanstva sposobniji od Allaha!! O tome nam Uzvišeni govori: **"Kad im se kaže: 'Ne remetite red na Zemlji!' – odgovaraju: 'Mi samo red uspostavljamo!' Zar?! A, uistinu, oni nered siju, ali ne opažaju."** (El-Bekare, 11, 12)

Ukratko ćemo rezimirati ono o čemu smo govorili u prethodnim redovima. Naime, Uzvišeni Allah stvorio je čovjeka da bi vječno živio. Svakome čovjeku kome je udahnuta duša od vremena Adema do Sudnjega dana Uzvišeni je darovao vječnost – ili u Džennetu gdje će uživati u blagodatima ili u vatri gdje će biti izložen kazni. U oba slučaja čovjek je vječan. Svi ljudi koji su živjeli na ovome svijetu i umrli bit će ponovo proživljeni. Svako ko bude proživljen polagat će račun. Svako ko bude polagao račun ući će ili u Džennet ili u Džehennem.

Uzvišeni Allah odredio je da početak perioda života bude smrt poslije koje dolazimo u svijet duša, a onda prelazimo iz smrti u život. Sve to može sprovesti i učiniti samo i jedino Uzvišeni Allah, Koji je Stvoritelj i smrti i života. On je jedini u stanju da ljude proživi iz njihovih grobova. Na ovome svijetu ne postoji vidljiva ili nevidljiva, pojedinačna ili grupna sila koja

je u stanju čovjeka prevesti iz smrti u život ili pak zaustaviti njegov prelazak iz života u smrt.

Svi mi sa svime onim što se nalazi na ovome svijetu ne-moćni smo da nekome darujemo život ili da pak spriječimo nečiju smrt. Život i smrt su suprotnosti. Onaj ko je živ ne može u isto vrijeme biti i mrtav, a onaj ko je mrtav ne može u isto vrijeme biti i živ. I smrt i život imaju svoje zakonitosti i svoje svjetove.

Pojasnili smo da postoji smrt i da postoji ubistvo. To su dva različita pojma. Potom smo govorili o cilju stvaranja svijeta. Zbog čega ga je Uzvišeni stvorio? Kazali smo da je Stvoritelj odredio cilj postojanja svijeta i svih stvorenja. Čovjek je ponekad u uvjerenju da sebi može određivati i druge ciljeve koji su različiti od onoga koji je postavio Uzvišeni Allah tvrdeći da time uspostavlja red na Zemlji. Kazali smo da na taj način čovjek samo čini nered na Zemlji. Na kraju nam se nameće sljedeće pitanje: Zbog čega je Uzvišeni Allah stvorio ovodunjalučki život? O tome ćemo, ako Bog da, detaljno govoriti na stranicama narednog poglavlja.

P E T O P O G L A V L J E

DUNJALUČKI ŽIVOT

Uzvišeni Allah je stvorio Zemlju s određenim ciljem o čemu nam je dato znanje kako bismo spoznali zašto su stvorena stvorenja, koji je cilj života, gdje je njegov kraj? O tome Uzvišeni Allah kaže: **"Džinove i ljude sam stvorio samo zato da Mi se klanjaju, Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da Me hrane. Opskrbu daje jedino Allah, Moćni i Jaki."** (Az-Zarijat, 56, 57, 58)

Univerzum je stvoren radi obožavanja, slavljenja i veličanja Uzvišenoga Allaha. Međutim Uzvišeni u citiranome ajetu poimenice navodi samo ljude i džine ne spominjući ostala stvorenja. Zašto? Jer je tim dvjema vrstama Uzvišeni dao slobodu izbora tako da mogu vjerovati ili ne vjerovati, neka nas Uzvišeni od toga sačuva. Samo se te dvije vrste stvorenja mogu pokoravati ili ne pokoravati Uzvišenom Allahu. Ostala stvorenja Univerzuma prinuđena su na pokornost i nisu u stanju griješiti. Ona veličaju i slave Uzvišenoga Allaha, i taj svoj zadatak nikada ne zanemaruju, shodno riječima Uzvišenoga: **"Zar ne znaš da se i oni na nebesima i oni na Zemlji Allahu klanjaju, a i Sunce, i Mjesec, i zvijezde, i planine, i drveće, i životinje, i mnogi ljudi, a mnogi kaznu zaslužuju. A koga**

Allah ponizi, niko ga ne može poštovanim učiniti; Allah ono što hoće radi.” (El-Hadždž, 18)

Ajet je sedždu pripisao svemu što postoji na nebesima i Zemlji i niko od tih stvorenja ne izostaje od pokornosti, skrušenosti, spominjanja i slavljenja Uzvišenog. Čovjek je pak izuzet iz tog uopćavanja jer postoje dvije vrste ljudi. Oni koji vjeruju i pokoravaju se i oni koji ne vjeruju i griješe. Ta podjela postoji samo kod džina i ljudi zbog toga što je samo njima Uzvišeni dao slobodu izbora.

Uzvišeni je stvorio Zemlju da bi bila u službi čovjeku – namjesniku na Zemlji. Sva se njena stvorenja pokoravaju svome Stvoritelju, dok mnogi ljudi izostaju od te pokornosti iako im je Uzvišeni povjerio upravljanje nad njom!

Uzvišeni je emanet – slobodu izbora ponudio svim živim vrstama u univerzumu ali su se pobojele da ponesu taj teret i kazale: “Gospodaru, želimo da budemo prinuđeni na pokornost”, o čemu Uzvišeni kaže: **“Mi smo nebesima, Zemlji i planinama ponudili emanet, pa su se ustegli i pobojali se da ga ponesu, ali ga je preuzeo čovjek – a on je, zaista, prema sebi nepravedan i lahkomislen.”** (Al-Ahzab, 72)

Bilo je to prvi i posljednji put da se sva stvorenja u Univerzumu stavljaju pred izbor. Čovjek je odabrao da ponese emanet slobodnoga izbora jer je volja Uzvišenoga nalagala da mu se čovjek pokorava iz ljubavi a ne pod prisilom, da bude u stanju da ne vjeruje a da ipak vjeruje iz ljubavi prema Uzvišenom. Da bude u stanju da izrazi nepokornost a da Mu se

ipak pokorava iz ljubavi prema Njemu. Džini i ljudi su stvorenja koja mogu biti okarakterisana kao Allahovi miljenici koja svojevoljno biraju slijedenje Allahovog puta iz ljubavi prema Njemu a ne zbog prisile. Oni slave, padaju na sedždu, veličaju, klanjaju se i upućuju molbe Uzvišenom pokazujući tako svoju ljubav prema Njemu.

Uzvišeni je u časnoj Knjizi rekao: **"Džinove i ljude sam stvorio samo zato da Mi se klanjaju"**, da bi obožavanje bilo Njegovo pravo koje mora obuhvatiti sve životne aktivnosti. To podrazumijeva da svi postupci čovjeka trebaju izražavati ljubav prema Allahu. Svaka životna aktivnost je živi dokaz te ljubavi. Allahov put je vodič i pokretač čovjeka. Taj put nema neispravnosti. Slijedeći taj put čovjek neće učiniti ono što mu je Uzvišeni zabranio niti će propustiti učiniti nešto što mu je On naredio.

KAKO SE POSTIŽE ISTINSKA POBOŽNOST?

Ljudi su uvjerenju da ibadet podrazumijeva samo primjenjivanje osnovnih postavki islama – šehadet – da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik, obavljanje namaza, davanje zekata, post ramazana i hadž za onoga ko je u mogućnosti. Treba kazati da su to temelji na kojima počiva vjera.

Uzvišeni Allah nam je odabrao ovu ispravnu vjeru da bismo bili u stalnoj vezi s Njim kako nad nama ne bi nadvladao šejtan i kako bismo u svakome času zadobijali Allahove darove i obilja Njegove milosti. Namaz, poslije namaza daje nam imansku snagu koja nas čuva od skretanja s Pravoga puta i čvrsto nas veže sa Uzvišenim Allahom. Tako je i sa postom i zekatom. Svaki ibadet predstavlja Allahovo svjetlo. Kad god osjetimo zabrinutost i klonulost duha trebamo pribjeći baklji Allahovoga svjetla koja će nam vratiti imansku ravnotežu. Tako postupamo i kada nam oslabe baterije koje imamo u kući. Tada ih priključujemo za izvor električne energije da bi se ponovo napunile. Islam obuhvata cjelokupan životni put čovjeka i pokriva svaku životnu aktivnost.

Ne želimo ući u besplodnu raspravu s onima koji tvrde da su islamski šartovi islam i koji govore: Kada čovjek klanja, daje zekat, posti, obavi hadž on se je zasigurno približio Uzvišenom Allahu.

Takvim ćemo odgovoriti bez raspravljanja uzimajući u obzir samo jedan farz a to je namaz. Da bismo obavili namaz potrebno je obezbijediti sredstva za život koja će nam omogućiti da stanemo pred Uzvišenoga Allaha. Prvo što moramo učiniti da bismo pristupili namazu, koji će nam biti ispravan, jeste prekrivanje stidnih mjesta. Ne smatramo nužnim uvjetovanje odjeće već samo komad platna kojim ćemo prekriti svoja stidna mjesta. Da bismo posjedovali taj komad platna potreban nam je pamuk čije postojanje nalaže prisustvo zemljoradnika koji će ga zasijati. Sjetva zahtijeva prisutvo obradive zemlje, sjemenja i vode. Nekada posjedujemo sjemenje a nekada ga ne posjedujemo. U slučaju nepostojanja sjemenja moramo ga uvesti iz inostranstva. Da bismo uzorali zemlju moramo posjedovati čelični plug. Da bismo dobili plug moramo potražiti sirovo željezo koje ćemo otopiti kako bismo napravili plug. Potom ćemo potražiti kovača koji će ga iskovati kako bismo ga mogli upotrebljavati. Kada nakon ostvarenja svih tih preduvjeta posijemo pamuk, koji sazrije onda ga moramo ubrati, odnijeti u pogon za prečišćavanje pamuka, a onda u predionicu da bi od njega dobili pamučne niti. Na kraju ga nosimo u tkaonicu da od njega dobijemo platno. Nakon tog proizvodnoga procesa pamučno platno stigne u dućan gdje ga ljudi mogu kupiti. Sve te faze moraju biti završene da bismo mogli stati pred Uzvišenoga Allaha pokrivenih stidnih mjesta i da bi naš namaz bio primljen.

KO NAM OBEZBJEĐUJE HRANU?

Da bismo bili u stanju obaviti namaz moramo posjedovati određenu snagu koja će učiniti naše tijelo postojanim. To možemo postići samo ukoliko pojedemo nešto hrane. Pregibanje u namazu i sedždu možemo učiniti samo ukoliko pojedemo zalogaj koji će nam dati snagu da to učinimo. Iza hljeba kojeg kupimo u dućanu stoji veoma duga priča. Mnoštvo je poslova koji se moraju okončati u procesu nastanka i proizvodnje hljeba. Potrebno je posijati pšenicu koja će se nakon žetve samljeti i pretvoriti u brašno. Potom je potreban neko ko će ga zakuhati a onda od tijesta napraviti hljeb. Na kraju ga neko mora odnijeti u dućan da bismo ga kupili.

Iz svega navedenoga uviđamo da je zbog našeg obavljanja namaza potrebno obaviti veliki broj poslova. Kada bi svi sjedili u džamijama, klanjali i ne bi ništa drugo radili ko bi nam onda donio komad platna kojim ćemo prekriti naša stidna mjesta? Ko bi nam donio komad hljeba pomoću kojeg ćemo održavati svoj život!? Ono pomoću čega se održava i obavlja određena obaveza – farz također je obaveza – farz. Zbog svega toga ibadet obuhvata svaku životnu aktivnost na Zemlji. Kada Uzvišeni hoće da Ga čovjek obožava onda Njegova vo-

lja nalaže da Ga obožava i kod kuće, u kancelariji, džamiji, putu i pri svakoj životnoj aktivnosti. Islam podstiče ljude na poštivanje općih pravila javnoga ponašanja, pa je čak postavio određene adabe i smjernice ponašanja na putu. Uzvišeni Allah je razdjelio sevape i nagrade na sve životne aktivnosti jer ih pravi put sve obuhvata. Uzvišeni će nagraditi onoga ko posjeti bolesnika, ko među ljudima pravedno sudi, ko se lijepo odnosi prema svome komšiji, ko otkloni neku prepreku s puta, ko pomogne nemoćnome da pređe ulicu, ko opskrbljuje svoju kuću i porodicu, ko ispunjava potrebe ljudi, ko otklanja nasilje, ko govori lijepe riječi, ko savjetuje druge ljude, ko se trudi da bi stekao svoju opskrbu i opskrbu svoje djece, ko odvraća od zla i poziva na dobro. Svi ti postupci, i drugi slični kojih ima na desetine hiljada ulaze u elemente islama i za njih slijedi ogromna Allahova nagrada.

Ukoliko naše postupke, koji čine sastavne dijelove vjere islama svedemo samo na pet islamskih šartova onda ćemo sami sebi uskratiti 90% sevapa – nagrada koje nam je Uzvišeni pripremio za ostale životne aktivnosti. Pošto je Uzvišeni kazao: **“Džinove i ljude sam stvorio samo zato da mi se klanjaju”**, onda cjelokupan ispravan životni put čovjeka mora biti ibadet – obožavanje Uzvišenog Allaha. Taj ispravan, od Uzvišenoga postavljeni, put rukovodi životnim aktivnostima vjernika na Zemlji, a svaki postupak je vid ibadeta onda kada se učini u ime Uzvišenoga Allaha i Njegovoga zadovoljstva.

ISPRAVAN PUT PRIJE STVARANJA

Uzvišeni je prije stvaranja čovjeka odredio ispravan put koji treba slijediti kao i njegovu ulogu i zadatak u životu. Već smo kazali da kada neko želi nešto načiniti prvo treba odrediti njegovu svrhu. Pošto život odražava sposobnost nečega za određenu ulogu potrebno je da saznamo ulogu i svrhu zbog koje nas je Uzvišeni Allah stvorio. Stvoritelj nam je postavio životne zakone da bismo bili u stanju izvršiti misiju zbog koje smo stvoreni.

Doista, čudno je da je izvor nesreća na Zemlji upravo čovjek, koji ima slobodu izbora i razum putem kojeg bira između stvari. Druga stvorenja su prisiljena na pokornost, i ona nikada ne proizvode nered na Zemlji. Ona obavljaju svoj zadatak zbog kojeg su stvorena bez mogućnosti ikakvoga izbora. Čovjek je taj koji uništava život i sije nered po Zemlji onda kada postupa shodno svome nahođenju. Uzvišeni, pak, hoće da ljudi na ovome svijetu slijede put Onoga Koji ih je stvorio. Samo će na taj način izvršiti zadatak kao i ostala stvorenja u Univerzumu: **"...A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku..."** (En-Nisa, 59)

Ako su sva stvorenja na Zemlji – anorganske tvari, biljke i životinje potčinjenje zadatku i ulozi čovjeka, i ako se nalaze

njemu na usluzi, postavlja nam se pitanje koja je uloga čovjek na Zemlji? Njegova uloga i zadatak jeste da robuje Uzvišenom Allahu. Uzvišeni Allah u jednom hadisi-kudsijji kaže: *"O sine Ademov, tebi Sam ovu Zemlju stvorio, a tebe sam za Sebe stvorio, pa nemoj radi onoga što ti pripada zanemariti Onoga kome ti pripadaš."*

Ovdje nam se nameće pitanje o smislu i suštini ibadeta? Da li Uzvišeni hoće samo da govorimo *"subhanellah"* – **hvaljen neka je Allah** – čitav dan i da to bude dovoljno? Ne, ibadet prema Allahu ogleda se u izvršenju uloge i zadatka zbog kojeg je čovjek stvoren. Stoga je svaka njegova aktivnost na Zemlji ibadet. Pribjeći ćemo izvršenju pet osnova islama, kako bismo napunili baterije imana koje se nalaze u nama. Biti pobožan znači biti pokoran Allahu, dž.š., u svakome pogledu.

ČOVJEKOVA ŽIVOTNA ULOGA

Sva stvorenja na Zemlji – biljke, životinje i anorganske tvari potčinjene su čovjeku. Služe mu i daju ono što se od njih traži. Njihov zadatak na ovome svijetu jeste da služe i vjerniku i nevjerniku, i pokornome i grijешniku sve do Sudnjega dana kada će čovjek izgubiti tu karakteristiku i kada će se završiti to potčinjavanje.

Sunce na ovome svijetu ne daje svoje zrake samo vjernicima, niti zemlja daje plodove samo onima koji vjeruju. Druga stvorenja na Zemlji rade za čovjeka bez obzira na njegovo uvjerenje i njegov odnos prema Gospodaru. Ko god načini dobre pretpostavke za nešto dobije i njegove plodove. U tome nema razlike između onoga ko govori "*la ilabe illellab*" i onoga ko to odbija izgovoriti.

Na drugom svijetu situacija je drukčija. Tamo će žive vrste služiti samo vjerniku a ne nevjerniku. Kada nevjernik bude pokušavao da slaže pred Allahom govoreći kako se pokoravao, njegova stopala će kazati: **"Nije, Gospodaru moj, svaki dan je na nama išao u birtiju."** Njegove ruke će govoriti: **"Nije, Gospodaru moj, nego je pomoću nas uzimao od slabih."** Njegov jezik će kazati: **"Nije, Gospodaru moj,**

pomoću mene je izgovarao riječi nevjerovanja.” Tako će se okončati i čovjekova prevlast nad vlastitim tijelom o čemu govori Uzvišeni Allah: “I kad dođu do nje, uši njihove, i oči njihove, i kože njihove svjedočit će protiv njih o onom što su radili. ‘Zašto svjedočite protiv nas!’ – upitat će oni kože svoje. ‘Allah, Koji je dao sposobnost govora svakom biću, obdario je darom govora i nas’, odgovorit će. On vas je prvi put stvorio i Njemu ste se, evo, vratili.” (Fussilet, 20, 21)

Dakle, sloboda izbora čovjeka i služenje svih zemaljskih vrsta njemu pripada svim ljudima na ovome svijetu dok na drugom svijetu pripada samo vjernicima.

Kada nevjernik bude želio da pobjegne na Sudnjem danu njegova stopala neće se pomjerati. Kada bude želio da se udalji od vatre njegova će ga stopala, uprkos njegovom protivljenju, voditi ravno u vatru. Kada bude želio da pije vodu, ona će biti ključala i sjeći će njegova crijeva. Kada bude želio da se obuče mečki će mu skrojiti odjeću od vatre koja će se slijepiti s njegovim tijelom.

Ostala bića u univerzumu neće na Sudnjem danu biti na usluzi nevjernicima već će ih proklinjati, paliti i mučiti. Uzvišeni Allah počastio je čovjeka darovavši mu drugi život koji nije podložen materijalnim uzrocima. U njemu su blagodati koje neće umaći čovjeku. To je život koji je sa svojim darovima dostojan čovjeka – vjernika kojem je Uzvišeni dao namjesništvo na Zemlji. Taj život se neće završiti niti će ga smrt ikada prekinuti. Život čovjeka se ne završava sa smrću nakon života na ovome svijetu. Čovjek će imati drugi život s punim

smislom na drugome svijetu. Postavlja se pitanje, ko će stići do toga života i njegovih blagodatí? Onaj ko bude na ovome svijetu izvršio svoju ulogu radi koje ga je Uzvišeni stvorio, a ona podrazumijeva pokornost Allahu u svemu onome što je naredio ili zabranio. Ta pokornost čovjeka vodi u vječni život u blagodatima.

Uzvišeni Allah je ovu Zemlju stvorio da bi se na njoj izražavala pokornost Njemu. Cjelokupna planeta Ga slavi i hvali. Ukoliko se čovjek priključi tim stvorenjima na Zemlji u obožavanju i pokornosti Uzvišenom Allahu s njima će u harmoniji živjeti na ovome svijetu. Na drugom svijetu će mu Uzvišeni podariti vječni život prepun blagodatí.

Pošto Uzvišeni Allah kaže kako nas je stvorio da bismo Ga obožavali, da li to znači da je Uzvišenom potrebna naša pobožnost i naš ibadet?! Uzvišeni Allah je Svojim bićem neovisan od svih stvorenja. Neće Mu naškoditi njihova neposlušnost niti će Mu koristiti njihova pokornost. Stvoreni smo sa slobodom izbora pa ko hoće neka vjeruje a ko hoće neka ne vjeruje. Ko hoće vjerovat će iz ljubavi ne iz prinude, o čemu Uzvišeni kaže: **"Kad bismo htjeli, Mi bismo im s neba jedan znak poslali pred kojim bi oni šije svoje sagnuli."** (Eš-Šu'ara, 4)

ALLAHOVI ZAKONI I RAZUM ČOVJEKA

Šta je čovjek učinio nakon što ga je Uzvišeni Allah učinio prvakom Zemlje i nakon što je sva njena stvorenja njemu potčinio? Da li je ovodunjalučki život pravilno shvatio i počeo slijediti Allahov put? Ne, nego je napustio Allahov put i počeo sam sebi krojiti zakone. Zemlja se napunila nesrećom zbog ljudskih zakona koje su ljudi prihvatili kao životni put umjesto Allahovog puta. Čovjek je postao nesretan jer je ostavio Allahov put i počeo slijediti vlastiti razum. Postoji velika razlika između toga kada ti životni put odredi Onaj Koji sve zna, Mudri, Sveznajući i kada ga postavi čovjek ograničene snage, razumjevanja i života koji neke stvari poznaje dok su mu druge skrivene.

Možemo uočiti da su Allahovi zakoni postajani i da se ne mijenjaju jer Onaj Ko ih je postavio zna sve što će se na Zemlji dešavati do Sudnjega dana. Njega ne može iznenaditi neki događaj niti se može suočiti s nečim što nije očekivao jer Uzvišeni Allah sve zna i ništa mu nije skriveno.

Uočavamo također da ljudski zakoni zbog svoje manjkavosti stalno trpe brojne promjene i ispravke. Prođe samo nekoliko godina od donošenja određenog zakona a uvidimo da se svrha

zbog koje je donesen nije ostvarila, da su se pojavile nove stvari koje ljudi nisu mogli predvidjeti. Stoga se dešavaju teškoće, pa ljudi pribjegu promjeni zakona. I oni koji ga mijenjaju samo su ljudi sa svim svojim manjkavostima, neke stvari znaju dok su im druge nepoznate. Isti zakon kroz nekoliko godina ponovo zahtijeva promjenu. Tako će čovječanstvo stalno trpjeti uprkos promjene zakona, sve dok ne stigne Allahova odredba.

Nesreća ove planete proizilazi od činjenice da ljudi ne izvršavaju ulogu zbog koje su stvoreni – a to je robovanje Uzvišenom Allahu i slijeđenje Njegovoga puta kojem je neistina u bilo kojem obliku potpuno strana jer je objavljen od Mudroga i Hvaljenoga.

Ljudi su zapostavili Allahov put u kojem je ljudska dobrobit, počeli su ga mijenjati, filozofirati i zavaravati se ljudskim obmanama. Uvjereni su da su sposobniji od Uzvišenog Allaha u uspostavljanju reda na Zemlji. Tako su ljudi sve upropastili – i život i njegov smisao. To je najveći grijeh kojeg je čovječanstvo počinilo i prema sebi i prema svome Stvoritelju.

Odstupili su od cilja zbog kojeg je Zemlja stvorena i zbog koga su oni sami stvoreni. Upropastili su život na ovom svijetu i time izgubili život na drugom svijetu. Prvi život nas vodi u blagodati istinskoga života na drugom svijetu ukoliko izvršimo svoj zadatak na ovome svijetu onako kako nam je Uzvišeni naredio. Ako uzalud protratimo ovaj život filozofirajući našim ljudskim umovima, dozvoljavajući ono što je zabranjeno i zabranjujući ono što je naređeno, opisujući one koji slijede Allahov put kao zaostale ljude, mada je istinska zaostalost napuštanje Allahovoga puta, onda ćemo izgubiti i drugi svijet.

ŽIVOT OD MUŠKARCA I ŽENE

Kada je Uzvišeni Allah stvorio ovaj život stavio ga je u okvire određenih zakonitosti. Jedna od tih zakonitosti jeste da život nastaje samo od muškarca i žene koji su stvoreni odvojeno. Čovjek, biljke, životinje i sve zemaljske vrste rađaju se i nastaju podsredstvom muškog i ženskog prethodnika. Muške i ženske karakteristike kod tih stvorenja nastale su odvojeno a ne iz drugih stvari kako to tvrdi Darvinova teorija. Pročitajmo riječi Uzvišenog: **"...i od svega po par stvaramo da biste vi razmislili."** (Az-Zarijat, 49)

Dvospolnost stvari je postojala ali je nismo poznavali. Tek u novije vrijeme smo spoznali da struja mora imati pozitivni i negativni spol kako bi se pojavila iskra. Da kojim slučajem postoje dva negativna ili dva pozitivna spola struja se nikada ne bi pojavila. Također smo spoznali da se oblak sastoji iz muškog i ženskog spola. Kada se sastave onda pada kiša. Spoznali smo i da atom ima pozitivni i negativni spol. Postoje i stvari koje još nismo spoznali. Međutim kada nam Uzvišeni Allah otkrije njihove tajne saznat ćemo da su sve vrste na ovoj planeti bez izuzetka nastale od muškog i ženskog spola.

Postoje dva temeljna pitanja za koja je Uzvišeni odredio i od nas zatražio da ih ne podvrgavamo razumu i da o njima razmišljamo, jer razum nije u stanju da glede njih dođe do spoznaje. Prvo pitanje tiče se toga da ljudi ne znaju kako je nastala Zemlja a drugo da ne znaju kako su stvoreni. Autore posebnih teorija o početku stvaranja i o obliku Zemlje prije stvaranja života upitat ćemo odakle su preuzeli te teorije i od koga ste dobili te informacije? Da li ste prisustvovali stvaranju? Dolazi li vam pak znanje koje je nedostupno drugima? Oni koji smatraju da je čovjek nastao od majmuna i svi oni koji se protive božanskome stvaranju griješe ma koliko lažnih dokaza sabrali. Svi ti dokazi ne izlaze iz okvira nagađanja i pretpostavki.

Sažet ćemo ono o čemu smo podrobno govorili u prethodnom poglavlju riječima: Uzvišeni Allah je Stvoritelj univerzuma da bi Mu se sve što je u njemu klanjalo i slavilo Ga. Cijeli univerzum je nužno i bez mogućnosti neposluha pokoran Uzvišenom Allahu. Volja Uzvišenog je međutim nalogala da bude obožavan i iz ljubavi pa su neki ljudi izuzeti iz te opće pokornosti stvorenja.

Uzvišeni je ljudima postavio jasan put koji su donijeli poslanici i on obuhvata svaku životnu aktivnost. Ibadet ne podrazumijeva samo namaz, zekat, post i hadž već pod ibadet potpadaju sve životne aktivnosti čovjeka. Uzvišeni od nas traži da budemo radini i aktivni i da unapređujemo život na Zemlji. Da bismo klanjali namaz naprimjer potrebno je pokrenuti obimne životne aktivnosti koje će obuhvatiti brojne segmente života. Uzvišeni Allah neće da samo ponavljamo

riječi "Subhanellah" i noću i danju već hoće i da radimo i da se pokrećemo. Ono bez čega se ne može uspostaviti i izvršiti određena dužnost (farz) jeste također dužnost – farz.

Čovjek, kada postupa prema vlastitom nahođenju čini nered na Zemlji. Ostavlja Allahove zakone a samome sebi kreira druge. Čovječanstvo je zbog ljudskih zakona postalo nesretno. Udaljilo se od Allahovog puta da bi pomoću razuma postavilo svoj vlastiti put. Čovjek je počeo raspravljati o stvaranju, i o pitanjima koje njegov razum ne može obuhvatiti. Ma koliko raspravljali o počecima Zemlje i stvaranja nikada sami nećemo doći do istine.

Sve što smo govorili u ovom poglavlju ticalo se dunjalučkog života ograničenog kratkim životnim dobima. O životu na drugom svijetu, vječnome životu, koji predstavlja puni i istinski život iza koga neće slijediti smrt ili nestanak govorit ćemo u narednom poglavlju.

Š E S T O P O G L A V L J E

AHIRETSKI ŽIVOT

Prije nego što završimo priču o životu i smrti potrebno je da detaljno progovorimo o ahiretskom životu. To je ustvari istinski život čovjeka. Dunjalučki život samo je kuća ispita, jer ma koliko dugo čovjek na njemu boravio zasigurno će ga napustiti. Potom ga slijedi vječni život na drugom svijetu.

Životu na ovome svijetu prethodi i predstoji smrt. Životu na drugom svijetu – ahiretu prethodi smrt a predstoji vječnost. Ovaj svijet jeste svijet promjena na kojem se čovjek ne može potpuno ustabiliti. Na njemu jaki postaje slabi, imućan čovjek postaje siromašan, a posjednik određenog položaja i vlasti nekada postane osoba bez ikakve moći i snage.

Ahiretski život pak posjeduje karakteristiku postojanosti i stabilnosti u svakoj stvari – u svojim blagodatima i kazni, u svojim uživanjima i svemu onome što nosi sa sobom. Čovjek je prije svoga dolaska na dunjaluk prolazio kroz period smrti u svijetu duša. Da bi došao na ahiret i na njemu živio potrebno je da prođe kroz period smrti u berzehu. Berzeh je pregrada između smrti i proživljenja, između dunjaluka i ahireta. Nakon ulaska u njega nema više povratka na dunjaluk. Potrebno je znati da je boravak čovjeka i u svijetu duša,

dunjalučkom životu ili svijetu mrtvih registriran u preciznu knjigu kod Uzvišenog Allaha. Svaki od tih perioda odvija se organizirano i s preciznim poredkom. Uzvišeni Allah ima knjigu u kojoj je zapisano sve o Njegovim stvorenjima s krajnjom preciznošću. Ništa Mu nije skriveno u cjelokupnom univerzumu, Njegovom znanju ne izmiče ni najmanja trunčica na Zemlji i nebu. Sve je kod Allaha zapisano u jasnoj knjizi. Pogledajmo riječi Uzvišenog: **"Mi ćemo, zaista, mrtve oživjeti i Mi smo zapisali ono što su uradili i djela koja su iza sebe ostavili: sve smo Mi to u Knjizi jasno pobrojali."** (Ja-sin, 12)

O svakom čovjeku kod Allaha postoji knjiga koja obuhvaća sve ono što mu se dešavalo u životu i koja će biti svjedok protiv njega na Sudnjem danu. Kako će biti svjedok protiv njega na Sudnjem danu? Knjiga će glasom i slikom učiniti da vidi sve ono što mu se u životu dešavalo na autentičan način. Sve će to posmatrati s potpunom preciznošću tako da neće biti u stanju negirati bilo šta od onoga što mu se dešavalo. Uzvišeni će ga na Sudnjem danu učiniti svjedokom protiv njega samoga, shodno riječima: **"Čitaj knjigu svoju, dosta ti je danas to što ćeš svoj račun polagati!"** (El-Isra, 14)

Ta knjiga u kojoj je upisan život svakog čovjeka toliko je precizna da će nam se činiti kao da gledamo naš dunjalučki život. Čudit ćemo se njenoj preciznosti jer su u njoj neke stvari i detalji koje smo bili zaboravili a pronašli smo ih zapisane u toj knjizi. O toj preciznosti Uzvišeni Allah kaže: **"Na Dan kad ih Allah sve oživi, pa ih obavijesti o onome što su radili; Allah je o tome račun sveo, a oni su to zaboravili – Allah je svemu svjedok."** (El-Mudžadela, 6)

Zbog preciznosti registriranja ljudskih djela osjećamo veličinu i značaj polaganja računa na Sudnjem danu. Uzvišenom Allahu nije promaklo nijedno naše djelo. Stoga je potrebno da obratimo pažnju na riječi Uzvišenog: "...i **Knjiga će biti postavljena i vidjet ćete griješnike prestravljene zbog onog što je u njoj. 'Teško nama!' – govorit će 'Kakva je ovo knjiga, ni mali ni veliki grijeh nije propustila, sve je pobrojala!' – i naći će se upisano ono što su radili. Gospodar tvoj neće nikome nepravdu učiniti.**" (El-Kehf, 49)

Razmišljanje o ovome ajetu čini da se stidimo činjenja grijeha jer znamo da se on registrira i da će se prikazati na Sudnjem danu pred Uzvišenim Allahom i posmatrat će ga sva stvorenja u vizuelnoj i čulnoj formi.

RAZUM NE – BOŽIJA MOĆ DA

Onaj ko ne vjeruje u nevidljivi svijet zastat će i zapitati se: “Da li je to razumno?” Da li je razumno da svi ljudi – bili oni ljudi koji su živjeli i koji će živjeti na Zemlji od početka čovječanstva do Sudnjega dana, budu dovedeni na Sudnjem danu? Da li je razumno da svaki čovjek ponaosob bude doveden da polaže račun i pored činjenice da je zemlja pojela njegovo tijelo, potpuno ga izbrisala tako da od njega nije ostalo ništa!?

Kada govorimo o Allahovoj moći onda ne možemo o njoj prosuđivati razumom jer je Uzvišeni Allah iznad sposobnosti ljudskoga razuma. Ništa Mu nije slično i sva Njegova svojstva i moći su iznad sposobnosti shvatanja ljudskog razuma. Međutim, svaki čovjek je stvoren s veoma preciznom mjerom koja se nikada ne remeti niti gubi.

Uzvišeni Allah je iz milosti prema našim umovima u univerzumu pohranio neke tajne koje nam je kasnije otkrio da bi nam približio neka velika pitanja nevidljivoga svijeta – da ne bismo zalutali i nesretni bili.

Čovjek je nastao iz kapljice sjemena a cjelokupno čovječanstvo bilo je sadržano u Ademovoj, a.s., kičmi. Ta kapljica sjemena je krajnje precizno satkana tako da se njen cjelokupan

sadržaj ne može vidjeti golim okom. Za uviđanje obima preciznosti stvaranja dovoljno je da sebi predočimo kako je cjelokupno čovječanstvo od stvaranja Adema do Sudnjega dana bilo prisutno u njegovoj kičmi.

Svaka kapljica sjemana predstavlja jedan život čovjeka i u njoj je upisana šifra koja precizno određuje njegov život: životni vijek, njegovu dužinu, sve događaje koji će mu se dešavati, spol – muško ili žensko, sreću ili nesreću u životu...

Da kojim slučajem znamo ključ te šifre i da je postavimo u kompjuter da riješi njene zagonetke imali bismo pred sobom krajnje precizno izgled čovjeka i njegovu potpunu životnu priču. Mada nam se neke znanstvene istine iz ovoga područja tek sada otkrivaju, a one su bile prisutne još od stvaranja Adema, a.s. Međutim Uzvišeni Allah htio je da nam neke tajne života otkrije baš u ovome vremenu.

Ta do krajnosti istančana kapljica sjemena pokreće se, ulazi u maternicu žene, oplođava njenu jajnu ćeliju i dešava se trudnoća. Šifra života ne prestaje emitirati ono što je na njoj zapisano sve dok ne dode suđeni čas kada će se njen rad zaustaviti.

ZAPISANI SADRŽAJ ŠIFRE ŽIVOTA NIKADA SE NE GUBI

Zapis na životnoj šifri čovjeka nikada se ne gubi niti se podaci koje on nosi brišu. Kada ljudi budu proživljeni na Sudnejm danu Uzvišeni Allah će kapljici kazati: "Budi!" i šifra će se otvoriti i oživotvoriti ono što je u njoj zapisano vraćajući u život potpuno istu osobu.

Uzvišeni Allah nam u Kur'anu skreće pažnju da proživljenje podrazumijeva vraćanje onoga što je već stvoreno a ne novo stvaranje: **"...onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti (ponovno vratiti)², to je obećanje Naše, Mi smo doista kadri to učiniti."** (El-Enbija, 104)

"'A ko će nas u život vratiti' – upitat će oni, a ti reci: 'Onaj Koji vas je prvi put stvorio', a oni će prema tebi odmahnuti glavama svojim i upitati: 'A kada to?' Ti reci: 'Možda ubrzo!'" (El-Isra, 51)

Uzvišeni Allah će tim kapljicama sjemena prisutnim na Zemlji kazati da se povrate u stanje u kojem su bile pa će to one uraditi. Razlika je samo u vremenu jer na drugom svijetu nema

² Riječi u zagradi predstavljaju doslovno značenje glagola "Eade" jer je kontekst nalažao spominjanje doslovnog značenja kome nije pribjegao rahmetli Besim Korkut u svome prijevodu. (prim.prev.)

vremena. Ono što se je u dunjalučkom životu dešavalo trideset, četrdeset, pedest, više ili manje godina desit će se u jednome trenutku. To je jedina razlika, a sve ostalo je istovjetno jer proživljenje podrazumjava ponovno stvaranje osobe koja je već postojala. I pored sličnosti među ljudima u pogledu izgleda, građe i osobina nikada se od Adema do Sudnjeg dana neće pojaviti dva istovjetna čovjeka koja će u svemu biti podudarna, ma da nam se ponekad čini da smo gotovo ponovljena kopija svojih predaka.

Uzvišeni nam je za to iz milosti prema nama dao dokaz koji se očituje u mnogim stvarima. Jedna od tih stvari jesu jagodice prstiju čovjeka. I pored činjenice da su ljudske ruke međusobno slične jagodice prstiju svakoga čovjeka su različite. Čak se jagodice na prstima jedne te iste ruke razlikuju! To je činjenica o kojoj niko ne polemizira. Dunjalučka nauka prolaskom vremena vremenom otkriva začudnosti stvaranja. Kur'an pak svakome vremenu poklanja darove što se ne dešava slučajno jer nam je Uzvišeni na to skrenuo pažnju: **"Zar čovjek misli da kosti njegove nećemo sakupiti? Hoćemo, Mi možemo stvoriti jagodice njegovih prstiju ponovo."** (El-Kijama, 3, 4)

Dakle, moć Uzvišenog Allaha se ne zaustavlja vraćanjem kostiju i životno stanje nakon što su istruhle i postale prašina nego se Njegova moć još uzvisuje u vraćanju jagodica prstiju koje su različite kod svakog čovjeka od Ademovog vremena do Sudnjeg dana.

Savremena znanost u mjeri u kojoj nam Uzvišeni kroz nju otkriva – potvrdila je da tijelo čovjeka ima svoje karakteristične znake onako kako prsti ruku imaju svoje karakteristične znake

u vidu njihovih različitih otisaka. Karakterističan znak je miris koji čovjeka razlikuje od ostalih ljudi što otkrivaju policijski psi koji se odlikuju veoma preciznim čulom mirisa. Čovjek također posjeduje karakteristični znak koji se očituje u njegovom glasu, njegovim zubima... Cijelo ljudsko tijelo ima posebnu šifru koju poznaju svi njegovi organi tako da nikada ne ponužavaju svoje s drugim tijelima. To primjećujemo prilikom operacija presađivanja nekih organa i kože. Ljudsko tijelo prepoznaje svoje organe i svoju kožu. Kada čovjek bude izložen povredama nalazimo da njegova povrijeđena koža zarasta zajedno s njenim drugim dijelovima obrazujući novo tkivo koje nadvlada povredu i zaliječi ranu. Isto tako, kada neki organ ljudskog tijela bude izložen određenim mikrobima, cijeli organizam bori se protiv tih mikroba. Ukoliko se pokuša implantirati organ ili kožu druge osobe uvidit ćemo da to tijelo poznaje i otkriva da mu ne pripada. Bori se protiv tuđeg organa kao stranog tijela da bi ga protjerao. To se ponekad dešava čak i onda kada taj organ ili koža pripadaju bratu, sinu ili kćerci dotične osobe. Sve nam to ukazuje da svako tijelo ima svoju šifru koja se razlikuje od šifre drugih ljudi. Vjerovatno su ljekari, odnosno hirurzi koji se bave transplantacijom oragana ljudi koji to najbolje znaju. Oni su svakodnevno svjedoci kako tijelo majke odbija prihvatiti bubreg njene kćerke, ili kako tijelo oca odbija prihvatiti kožu vlastitoga sina. Dakle ovdje nije u pitanju stepen rodbinstva ili zajedničko porijeklo već činjenica da svako tijelo ima svoju šifru koja se ne podudara s drugim tijelom. Sve to je djelo Uzvišenog Allaha Koji sve savršeno stvara.

PROŽIVLJENJE – MATERIJALNI DOKAZ

Već smo naveli brojne materijalne dokaze bliske ljudskome umu o ponovnom proživljenju čovjeka. Svaki čovjek je neponovljiva jedinka i razlikuje se od ostalih ljudi. Posjeduje određene osobine koje se tiču samo njegove osobe. Sve to je sadržano u posebnoj šifri koja se nalazi u kapljici sjemena koja predstavlja početnu fazu dolaska čovjeka iz svijeta duša ili svijeta smrti na dunjaluk gdje će izvršavati svoju misiju. Iz svega toga nam je jasno da je ponovno stvaranje lakše od početnoga stvaranja iako u odnosu na Uzvišenog Allaha ne postoji nešto što se može okarakterisati kao lakše i teže. Kada nešto hoće On samo kaže **"Budi"** i to biva. Međutim, to govorimo imajući u vidu da je ponovno stvaranje nečega što je već postojalo nama ljudima lakše od prvobitnoga stvaranja. Uzvišeni Allah našim umovima u Kur'anu približava to značenje riječima: **"... On je Taj Koji iz ničega stvara i On će to ponovo učiniti, to je Njemu lahko."** (I'r-Rum, 27)

Prelazak ljudi iz faze u fazu na njihovom putu ka vječnom životu postiže se samo putem moći Uzvišenog Allaha. Kada izađemo iz svojih grobova ne izlazimo u ahiretski život već

na Sudnji dan kada će svi ljudi biti proživljeni iz svojih grobova putem riječi Uzvišenog: **"Budi"** upućene kapljici sjemena. Kapljica je u svijetu duša bila obavijena vanjskim obilježjima smrti dok joj Allah nije dozvolio pojavljivanje sa riječi **"Budi"**. Potom se u njoj pojavio život da bi izvršila ono što joj je zapisano: trudnoća, rođenje, djetinjstvo i život u punoljetstvu do smrti. Isto tako će se u času proživljenja kapljici kazati: **"Budi"**, pa će ljudi početi izlaziti iz svojih grobova. Kako će iz njih izaći? Da li će čovjek pokušavati izaći iz groba gurajući zemlju koja je iznad njega? Ne nikako, nego će se zemlja pred njim raspuknuti uz Allahovu zapovjed: **"A na Dan kada će nad njima zemlja popucati oni će žurno izaći; bit će to oživljenje, za Nas lahko."** (Kaf, 44)

Zbog čega je Uzvišeni Allah proživljenje u citiranom ajetu nazvao *baʿr* okupljanje? Jer će svako ko je ukopan u zemlju tada iz nje izaći i pored činjenice da nisu svi ljudi u istom trenutku zakopani u zemlju već se to desilo tokom mnogobrojnih stoljeća. Dijelovi njihovih tijela su se nakon što su postali prašina razasuli po dalekim mjestima. Međutim oni će i pored toga iz grobova izaći odjedanput pa će im Zemlja postati tijesna. Stoga je Uzvišeni Allah proživljenje nazvao **"Danom okupljanja"** jer će to biti ogromni skup.

Zamislite zemlju kao što je naprimjer Egipat koji prihvata one koji su umirali stoljećima. Kada svi oni koji su umrli budu iz grobova odjedanput izlazili nastat će ogromna i zastrašujuća gužva. Neko me je dok sam boravio u Americi pitao: "Kuda ide duša nakon smrti?" Odgovorio sam da ide

ondje gdje je bila prije dolaska na ovaj svijet. Drugi čovjek me je pitao: "Kako je moguće registrirati sve događaje na Zemlji?" Odgovorio sam mu da su ti događaji ne samo registrirani nego i zapisani kod Uzvišenog Allaha prije njihovog dešavanja što je dokaz Njegove moći i sveobuhvatnosti Njegovog znanja. Stoga se svaki postupak i svaki događaj dešava shodno onome što je Uzvišeni zapisao: **"Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi, to je Allahu, uistinu lahko."** (El-Hadid, 22)

Ljudsko oko kao dar Uzvišenog Allaha posjeduje veliku preciznost prilikom registriranja događaja tako da oko ubijenoga registrira u svojim zjenicama lik ubice. Kada bismo mogli očitati zapis u zjenicama ubijenoga vidjeli bismo u njemu lik njegovog ubice. Sve stvari su zapisane i za to postoje dokazi. Prije nego što je stvorio život Uzvišeni Allah stvorio je smrt. Kada se čovjek rodi melek smrti kreće u potragu za njim. Život čovjeka biva dug onoliko koliko je duga potraga za njim. Kada se susretnu čovjeku dolazi sudeni čas smrti.

DŽENNET

Uzvišeni Allah je Svojim robovima u drugom životu pripremio brojne blagodati koje su nama skrivene. Pošto u Džennetu postoje stvari koje ni jedno oko nije vidjelo, uho čulo niti je to i jednome čovjeku na um palo onda je teško pronaći izraze koji bi nam opisali život u Džennetu. To je zbog toga što svaka slika mora biti prvo prisutna u razumu čovjeka da bi joj onda pronašli odgovarajući izraz koji na nju ukazuje. Primjera radi, prije nego što je izmišljen televizijski aparat riječ televizija nije postojala ni u jednom jeziku na svijetu. Kada je izmišljena televizija i kada je postala činjenica jezičari su za nju izmislili odgovarajući izraz.

Kada nam Uzvišeni Allah predočava neki opis iz života u Džennetu, onda kaže: **"Život u Džennetu sličan je..."** što upućuje da to nije taj život nego život sličan njemu. Na taj način nam Uzvišeni približava Džennet sa stvarima koje su nam poznate. Kada želiš da nekome objasniš neku nepoznatu stvar uporedit ćeš je s nekom poznatom stvari. Kada naprimjer pokušavaš nekoga upoznati s tim da je Zemlja okruglog oblika onda je najlakše da pronađeš i doneseš Zemljin globus i kažeš da je Zemlja slična tom globusu.

Kada stanovnici Dženneta u njega uđu pričiniti će im se da su stvari koje u njemu nađu slične onima kojima su bili opskrbljeni u dunjalučkom životu. Ali to nije tako. Stoga će im Uzvišeni Allah narediti da ih jedu pa će zaključiti da su potpuno različiti od onih plodova koje su imali na dunjaluku. Zbog toga je svaki opis koji nam Uzvišeni daje o džennetskom životu

ustvari približavanje značenja razumu čovjeka da bi stvorio sebi predodžbu o onome što će imati. Dovoljno je da čovjek zna da će sve ono što mu i padne na pamet naći pred sobom u Džennetu. To niko ne može ostvariti u dunjalučkom životu.

Jedne sam prilike bio u posjeti Sjedinjenim Američkim Državama. Moji domaćini su me odveli u hotel u kojem odsjedaju kraljevi želeći me zadiviti napretkom znanosti. Sve što je čovjeku potrebno bilo je pripremljeno u sobi. Pritisneš dugme i dobiješ šoljicu kahve u sobu. Pritisneš drugo dugme i dobiješ šoljicu čaja, tanjir hrane ili nečega drugoga. Pitali su me šta o tome mislim? Moj odgovor je glasio: "Ako su svu ovu divotu ljudi pripremili ljudima, kakva je onda divota onoga što im je Gospodar ljudi pripremio." Koju god stvar čovjek zamisli u Džennetu naći će je pored sebe a sve ono što bude želio bit će prisutno. Kod Allaha ima mnogo više od svega onoga što ljudski umovi mogu priželjkivati. Stoga je Uzvišeni kazao: "**U njemu će imati što god zažele – a od Nas i više.**" (Kaf, 35)

Uzvišeni će ljudima u Džennetu dati sve ono za čim žude i ono do čega može doprijeti ljudski um, i više od svega toga. Dovoljna je radost i ugodnost ljudima u Džennetu to što će vidjeti Uzvišenog Allaha. To je najveća blagodat koju može postići čovjek. Kada čovjek vidi Uzvišenog Allaha neće željeti veću blagodat od radosti gledanja u Njega. Stoga je Uzvišeni rekao: "**Toga dana će neka lica blistava biti, u Gospodara svoga će gledati.**" (El-Kijama, 22, 23)

Najveća kazna koja se može desiti ljudima na Sudnjem danu jeste da ne vide, ne gledaju i ne razgovaraju s Uzvišenim Allahom. Tu najveću kaznu poznaju samo oni koji su u najnižim dubinama Džehennema. Uzvišeni je govoreći o stanovnicima vatre rekao: "**...Allah ih neće ni osloviti, niti će na njih, na Sudnjem danu, pažnju obratiti, niti će ih očistiti – njih bolna patnja čeka.**" (Alu Imran, 77)

"Uistinu oni će toga dana od Gospodara svoga zaklonjeni biti." (El-Mutaffifin, 15)

Potrebno je da shvatimo da će se u životu u Džennetu ili Džehennemu promijeniti konstitucija ljudskoga tijela jer će prijeći iz smrti u vječni život da bi tijelo živjelo u skladu s novim životnim okolnostima. Građa tijela stanovnika Dženneta će se promijeniti da bi bila u skladu sa džennetskim životom u kojem će vidjeti Allaha, razgovarati sa Njim i slušati Njegov govor.

Kad god izgori koža stanovnika vatre, neka nas Uzvišeni od nje sačuva, bit će promijenjena drugom u koju će se vratiti život da bi osjetili patnju i bol jer se nervi osjetila nalaze direktno ispod kože, kako je to nauka nedavno otkrila. Uzvišeni je o tome kazao: **"One koji ne vjeruju u dokaze Naše Mi ćemo sigurno u vatru baciti; kad im se kože ispeku, zamijenit ćemo im ih drugim kožama da osjete pravu patnju. Allah je, zaista silan i mudar."** (En-Nisa, 56)

Iz ovoga poglavlja smo saznali da ćemo biti ponovno stvoreni kako bi nam Uzvišeni darovao plodove našega rada na dunjaluku i vječni život dostojan čovjeka kojeg je On odlikovao i zbogkoga je Zemlju stvorio. To je život koji Uzvišeni Allah za nas hoće. Stanovnici vatre, neka nas Uzvišeni od nje sačuva, će kratko uživati u životu na ovom svijetu a u životu na drugom svijetu će biti podvrgnuti patnji. Izgubili su se u grijешenju i neposluhom prema Uzvišenom Allahu. Izgubili su istinski život koji je Uzvišeni pripremio vjernicima.

Ovim smo došli do kraja naše priče o ovoj temi. Nadam se da me je Uzvišeni pri pisanju ove knjige uputio ka onome što voli i čime je On zadovoljan. Molim Uzvišenog da ova knjiga bude dar svakome onome ko je bude čitao i njegov put ka istinskom životu u Džennetu. Allah sve čuje i On se odaziva molbama ljudi.

SADRŽAJ

PRVO POGLAVLJE

ŠTA JE POČETAK?	5
U PREDVJEČNOSTI SE DESILO OSVJEDOČENJE	11
VIDOVI STVARANJA	13
ZAKONI ŽIVOTA I SMRTI	15
KOJE SU TO ZAKONITOSTI SNA	17
POČECI ŽIVOTA	19
DAR ŽIVOTA NALAZI SE U DUŠI	21
POSTOJANJE I NJEGOVA SPOZNAJA	22

DRUGO POGLAVLJE

ŠTA JE TO ŽIVOT?	25
ANORGANSKE TVARI PLAČU, SLUŠAJU I GOVORE	29
I U BILJKAMA JE ŽIVOT	31
MRAV GOVORI A PUPAVAC ZNA	33
ŽIVOT KOJEG NE POZNAJEMO	35
ALLAHOVO I LJUDSKO ZNANJE	37
SVE ŠTO POSTOJI U UNIVERZUMU ŽIVO JE	41

TREĆE POGLAVLJE

ŠTA JE TO SMRT?	43
ŽIVOT U KABURU!!	46
ŽIVOT U BERZEHU – IZVAN VREMENA	50

SAMO ON DAJE ŽIVOT I SMRT	54
NIMRUD I TVRDNJA O DAVANJU ŽIVOTA I SMRTI	56

ČETVRTO POGLAVLJE

ČOVJEK I VJEČNOST	61
TAJNA ŽIVOTA I NJEGOV KRAJ	65
DVA PERIODA STVARANJA: SMRT I ŽIVOT	68
ALLAHOVA LIJEPA IMENA	
I POTVRDA NJEGOVIH SVOJSTAVA	70
POSTOJALI SMO PRIJE DOLASKA NA OVAJ SVIJET	72
SAMOUBICA I VJEČNI BORAVAK U VATRI	74

PETO POGLAVLJE

DUNJALUČKI ŽIVOT	79
KAKO SE POSTIŽE ISTINSKA POBOŽNOST?	82
KO NAM OBEZBJEĐUJE HRANU?	84
ISPRAVAN PUT PRIJE STVARANJA	86
ČOVJEKOVA ŽIVOTNA ULOGA	88
ALLAHOVI ZAKONI I RAZUM ČOVJEKA	91
ŽIVOT OD MUŠKARCA I ŽENE	93

ŠESTO POGLAVLJE

ΛHIRETSKI ŽIVOT	97
RAZUM NE – BOŽIJA MOĆ DA	100
ZAPISANI SADRŽAJ	
ŠIFRE ŽIVOTA NIKADA SE NE GUBI	102
PROŽIVLJENJE – MATERIJALNI DOKAZ	105
DŽENNET	108